

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

ANUL VIII » NR. 367 » 22 – 28 septembrie 2012 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

De vorbă cu violonceliștii Octavian Lup și Andrei Ioniță

La Academia Kronberg, prestigioasă instituție de învățămînt muzical din Germania, orașul Kronberg im Taunus, s-a desfășurat recent sesiunea de toamnă a cursurilor de masterat dedicate tinerilor violonceliști de mare talent.

» **Citiți interviul realizat de Victor Eskenasy în paginile 8-9**

Daniela Zeca lansează *Omar cel orb*:

De la Avesta la Sharia

Omar cel orb, ultimul roman al trilogiei orientale semnate de Daniela Zeca, afirmă răspicat că, în mileniul al treilea, subiectele, dar și problemele lumii globale sînt ale tuturor și nu le putem rezolva decît împărțîndu-le. Începută în Africa de Nord, continuată în Dubai, pentru ca mai apoi să poposească în Iran, trilogia orientală (arab-musulmană) a Danielei Zeca pare să fi ajuns la final...

Citiți o avancronică a volumului și un fragment în exclusivitate în paginile 10 și 12-13

Românul posesor al unui Emmy pentru sunet, despre filmele românești

Iulia Blaga

Inginerul de sunet Dragoș Stanomir nu s-a dus la Los Angeles ca să își ridice Premiul Creative Arts Emmy, obținut în 15 septembrie pentru mixajul de sunet al mini-seriei TV *Hatfields & McCoys* (alături de americanii Christian Cooke și Brad Zoern), deoarece filma în România...

» **pag. 3**

Rockin' by myself

Portretul punkerului la deplina maturitate

Dumitru Ungureanu

Ascult de cîteva zile, în continuu, cele 12 compoziții de pe noul disc, atribuite în totalitate grupului PiL, adică: Lu Edmonds, chitară; Scott Firth, bas; Bruce Smith, tobe; și John Lydon, voce, autor al versurilor cu tentă de inventar anxios și cathartic, amărui și cerebral...

» **pag. 6**

Cronică de carte

Dan Sociu: Un artist al foamei

Doris Mironescu

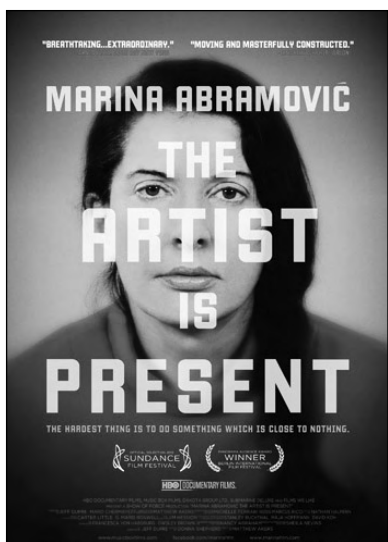
Scriu cu întîrziere despre volumul de versuri al lui Dan Sociu, *Pavor nocturn*, apărut anul trecut. În primăvara lui 2011, cartea a fost ocazia unei mici bătălii a criticilor, așa cum se întîmplase și mai înainte, la apariția cărților acestui autor.

» **pag. 11**

Un nou loc pentru dans și artă contemporană în București

ZonaD — un spațiu-laborator

Pe 24 și 25 septembrie va avea loc la București premiera filmului *Marina Abramovic. The Artist Is Present*. Este un documentar despre cel mai mare eveniment pe care MoMA l-a dedicat vreodată *performance art*-ului. Iar expoziția, dacă i se poate spune așa, a fost dedicată celei care se autodenumește „bunica” acestei arte, Marina Abramovic.

Robert Bălan

Atunci, în mai 2010, la Museum of Modern Art din New York, au fost recreate, cu alți performeri, o parte dintre cele mai cunoscute momente ale artei originare din Serbia. Și tot atunci, artista a fost protagonista celui mai lung solo din carieră: 736 de ore și 30 de minute.

În tot acest timp, artista a stat la o masă pe un scaun, iar spectatorii au fost invitați să se așeze pe rând pe un alt scaun, de partea cealaltă a mesei. Și să o privească în ochi. „Dar de ce acest lucru este artă?” E întrebarea pe care Abramovic a auzit-o tot timpul, întrebarea la care a încercat să dea un răspuns prin retrospectiva de la Museum of Modern Art. Documentarul o urmărește pe artistă pe parcursul pregătirii pentru, poate, cel mai important eveniment din cariera sa. „E ceva să fii alternativ când ai 20 sau 30 sau 40 de ani. Dar, scuzați-mă, am 63! Nu mai vreau să fiu artist alternativ”, spune Abramovic în fața camerei, în *The Artist Is Present*, filmul care poartă același nume ca și retrospectiva newyorkeză.

Evident, filmul nu va rula în cinematografe, ci într-un nou spațiu artistic, dedicat dansului și artelor contemporane: ZonaD. Situat pe strada Iulia Hașdeu din București – între Calea Griviței și

Popa Tatu, în apropiere de Hala Matache –, studioul se dorește a fi „un spațiu-laborator independent, cu un program permanent destinat formării profesionale și cercetării artistice”. Casa este o construcție nouă, realizată de arhitectul Cosmin Frolu. „Spațiul pe care îl ocupăm la parter a fost gândit special ca un spațiu artistic și am fost norocoși să îl găsim la timp și să îl adaptăm pentru profilul nostru”, spune Ștefania Ferchedău, managerul locului și unul dintre cei doi inițiatori ai programului. Celălalt este coregraful Cosmin Manolescu, directorul Fundației Gabriela Tudor.

Proiectul ZonaD aparține Fundației Gabriela Tudor și este finanțat de Centrul Național al Dansului (CNDB) și Administrația Fondului Cultural Național. Activitatea din cadrul studioului este cofinanțată de Programul Cultura 2007-2013 al Uniunii Europene, Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, Fundația Culturală Europeană din Amsterdam și Ambasada Regatului Țărilor de Jos la București.

După cum spun inițiatorii, „ZonaD încurajează practicile colaborative și cercetarea individuală, mediind și facilitând în același timp întâlnirea dintre artiști și publicul larg”. Spațiul programează ateliere și cursuri pentru coregrași și

Activitățile de la ZonaD au început în vara lui 2012 cu ateliere, unul dintre acestea fiind cel al lui Florin Fieroiu

dansatori, dar și pentru neprofesioniști, susținute de coregrași români și străini; seri de improvizație; rezidențe artistice pentru dezvoltarea unor noi producții de dans; proiecții de filme de dans; evenimente speciale în format de laborator și experimente la granița între diverse discipline artistice. ZonaD va oferi, de asemenea, spațiu de repetiții pentru comunitatea locală de dans.

Este un lucru foarte important acum când activitatea CNDB a fost redusă la două birouri și un spațiu de repetiții în incinta Sălii Palatului, lângă sălile de repetiții ale unor trupe rock. Și mai ales acum, când ideea ca Centrul Dansului să-și recapete un spațiu adecvat pentru reprezentații și repetiții pare că nu are loc în agenda autorității finanțatoare, adică a Ministerului Culturii.

ZonaD nu-și propune să devină un nou spațiu pentru spectacole. Este un spațiu de cercetare artistică și dezvoltare a publicului. „Evenimentele sînt deschise unui număr limitat de persoane și sînt mai degrabă un format de *sharing* al unor practici artistice contemporane sau formate participative precum cursuri, ateliere, *jam session* etc.”, spune Ștefania Ferchedău. Pe lângă un spațiu în București pentru artiștii din programul de rezidențe „E-Motional”, inițiat cu mai

mulți ani în urmă de Fundația Gabriela Tudor, ZonaD se vrea și „un spațiu deschis comunității”. În acest sens a existat o selecție de proiecte „care sînt în spiritul a ceea ce facem și am dori să încurajăm această direcție”. Din aplicațiile primite au fost selectate: vitorul proiect al coregrafei Mihaela Dances, cercetarea artiștilor vizuali Daniela Pălimariu și Dan Basu, în cadrul unui proiect care explorează feedbackul video în relație cu *performance*-ul și muzica live, precum și un atelier de scriere creativă și mișcare susținut de Daniela Tunăreanu. ZonaD va fi, de asemenea, gazda unui eveniment de o zi desfășurat în cadrul proiectului „A.C.T. – Artă. Comunitate. Transformare” organizat de Fundația Soros, dar și cartier general al Coaliției Sectorului Cultural Independent.

Activitățile de la ZonaD au început în vara lui 2012 cu ateliere. Au continuat în septembrie cu prezentări ale artiștilor rezidenți, cu deschiderea stagiunii de filme și a sesiunilor de improvizație. „După septembrie, continuăm ce am început – programul-cadru al studioului, respectiv proiecțiile de la ZonaD Film; între programări se află partea a doua din seria *Flexible* de Paul Dunca și Maria Drăghici; serile de improvizație de la ZonaD Impro în format *jam*, cu muzicianul

Vlaicu Golcea și coregraful Cosmin Manolescu; atelierele de la ModulD, susținute de coregrași români și străini; cursurile regulate susținute de Cosmin Manolescu, deschise publicului larg; rezidențele pentru dezvoltarea de noi spectacole – în octombrie, oferim spațiul coregrafei Cristina Liliensfeld pentru lucrul la piesa ei de debut. Cum ZonaD este în același timp studio de artist (după formatul tip atelier din zona de arte vizuale, să zicem), Cosmin Manolescu lucrează aici la proiectele sale artistice, între acestea aflându-se o colaborare cu un artist japonez, care va începe în decembrie 2012. ZonaD este și casa proiectului european E-Motional Bodies & Cities, iar în aprilie 2013 va deveni cartierul general al artiștilor care se vor reuni la București pentru finalizarea și prezentarea cercetării legate de corpul emoțional în context urban. Vom organiza atunci un festival-forum de trei zile, un eveniment de anvergură la finalul proiectului de doi ani”, declară managerul de proiect, Ștefania Ferchedău.

Fundația Gabriela Tudor, fostă Proiect DCM, a fost întotdeauna foarte activă în spațiul cultural românesc. Dar cum de a deschis un spațiu nou tocmai acum când totul merge pe dos, în anul acesta, în finanțarea artei contemporane din România? „Ne-am luat un risc să începem ceva nou într-un context în cădere liberă, deci care are cu atât mai mare nevoie de asemenea propuneri curajoase la momente de criză”, spune Ștefania Ferchedău.

» După cum spun inițiatorii, „ZonaD încurajează practicile colaborative și cercetarea individuală, mediind și facilitând în același timp întâlnirea dintre artiști și publicul larg”.

Dragoș Stanomir, românul posesor al unui Emmy:

Filmele românești au o hibă cu sunetul. Din lipsa banilor, nu din nepricepere

Dragoș Stanomir, posesor al unui Premiu Emmy, explică cum cel mai bun sunet trece neobservat (nu și de Academy of Television Arts & Sciences, care i-a dat premiul).

Iulia Blaga

Inginerul de sunet Dragoș Stanomir nu s-a dus la Los Angeles ca să își ridice Premiul Creative Arts Emmy, obținut în 15 septembrie pentru mixajul de sunet al miniseriei TV *Hatfields & McCoys* (alături de americanii Christian Cooke și Brad Zoern), deoarece filma în România, tot la Studiourile Castel Film, un episod-pilot pentru Hallmark. Face între două și patru filme pe an, în rest reclame (a făcut vreo 400 până acum). Când a început să lucreze, în 1993, cei de la Castel căutau un inginer sau un student în an terminal pe care să îl formeze, neexistând pe atunci secția de sunet la Facultatea de Film. Stanomir, care absolvise Electronică și Telecomunicații, a găsit la Castel un maestru în persoana lui Tiberiu Borcoman, de la care a învățat să nu fie niciodată mulțumit, moștenind „pasiunea pentru sunetul bine făcut”.

Ce înseamnă sunet bine făcut? „Scule profesionale, experiență și pasiune pentru sunet”, spune proaspătul laureat cu Emmy. Să descompunem în factori. Sculele pe care le-a folosit în *Hatfields & McCoys* n-au fost ale americanilor, ci ale lui – cumpărate din banii strânși în timp (a lucrat la Castel și la Abis Studio până în 2003, când a devenit freelancer). Echipamentul costă cam 50.000 de euro și presupune microfoane profesionale, recorder, lavalieră (care costă

cam 3.000 canalul, adică receptor cu emițător – numai o lavalieră costă 400 de euro). Un bun inginer de sunet nu e doar cel care are scule bune, ci și cel care știe să le folosească. Dragoș Stanomir spune că jumătate din munca de înregistrare a sunetului la *Hatfields & McCoys* a făcut-o Marius Cosma, pe care el l-a școlit și care e acum cel mai bun microfonist din România. (Relația dintre inginerul de sunet și microfonist e ca relația dintre directorul de imagine și cameraman.)

15 lungmetraje

La *Hatfields & McCoys*, munca a presupus „o înregistrare cât mai fidelă, fără zgomote parazite”, iar gradul de dificultate a fost cu atât mai mare cu cât era nevoie să se înregistreze simultan dialog și împușcături. („Poate acesta a fost atuul la Emmy.”) La fel a fost și la filmul lui Radu Muntean *Hirtia va fi albastră*, pentru care Dragoș Stanomir a obținut în 2007 Premiul Gopo pentru cel mai bun sunet într-un film românesc. „Acolo, sunetul a fost făcut 100% din sunet de teren, inclusiv împușcături și dialog simultan. Pentru asta am pus și lavalieră, și microfoane externe, și microfoane dinamice, care sînt mai «puturoase», cum spunem noi – adică nu sînt așa sensibile ca microfoanele-condensator și rezistă mai bine la împușcături. Aveam la un moment dat patru-cinci lavalieră la actori plus unul-două microfoane boom.”

Satisfăcut de colaborarea cu regizorul Kevin Reynolds și actorii Kevin Costner, Bill Paxton și Tom Berenger – de altfel, dintre toți actorii străini cu care a lucrat

până acum, pe Kevin Costner îl apreciază cel mai mult, pentru că e pe cît de profesionist, pe atît de modest („în lumea noastră e o vorbă: cu cît e mai mic actorul, cu atît vrea rulota mai mare”) –, Dragoș Stanomir se pregătește acum pentru *The Zero Theorem*, filmul pe care Terry Gilliam îl va turna la Studiourile MediaPro în octombrie. Pe site-ul lui, www.fixfilm.ro, se află lista filmelor la care a lucrat, incluzînd 15 lungmetraje, de la *Martii, după Crăciun*, *Amintiri din Epoca de Aur* și *Boogie la The Necessary Death of Charlie Countryman* (cu Shia LaBeouf și Melissa Leo), *Second in Command* (cu Jean-Claude Van Damme), *Attack Force*, respectiv *Shadow Man* (cu Steven Seagal) sau *Night Train* (cu Danny Glover, Steve Zahn și Leelee Sobieski).

Ce face diferența la sunet

Diferența dintre filmele americane și cele românești în privința sunetului ține de bani. E adevărat, filmele românești au o hibă cu sunetul, dar ea nu se datorează nepriceperii oamenilor, ci lipsei banilor pentru postproducția de sunet. „Problema nu e că la noi nu se ia sunetul cum trebuie. Americanii cheltuiesc în postproducție între 100.000 și 200.000 de dolari, iar românii nu mai mult de 15.000 de dolari. La un film american lucrează numai la sunet 30-50 de oameni timp de trei-patru luni, pe cînd în România între doi și cinci oameni maximum o lună.” În general, continuă Stanomir, „filmele românești vechi au sunetul prost pentru că aveau banda de sunet trasă în peliculă, iar pelicula scade din calitate”. Cine are bani se străduiește azi să își facă postproducția de

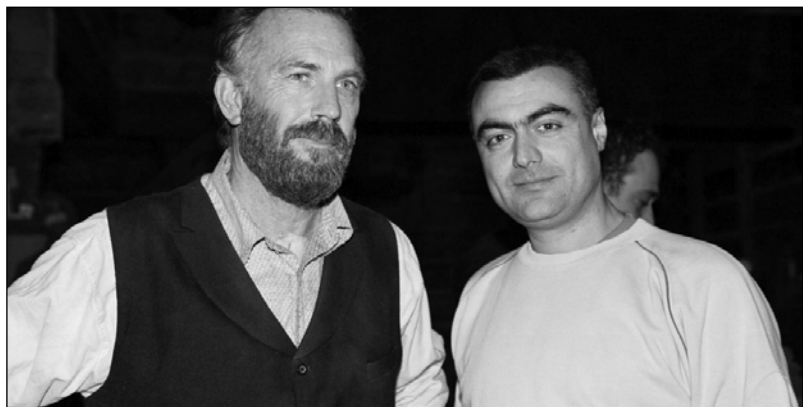
sunet în altă țară. „Dintre filmele de după '90, *Filantropica* a avut, de pildă, un sunet bun pentru că Nae Caranfil îi făcuse postproducția în Franța.”

Mai e și altă problemă: în filmele americane, sunetul se lucrează cel mai mult în postproducție (deși unii dintre noi ar putea crede că postsincronul nu se mai practică de mult), însă tehnica e atît de bine pusă la punct, încît nu se mai observă că e postsincron. Numai că în America banii pe un film se scot mult mai ușor decît în România.

Să presupunem atunci că la cinema un inginer de sunet care își petrece 10-12 ore din zi cu căștile pe urechi e atent la sunet? „Dacă sînt atent la sunet, înseamnă că sunetul e prost. Un sunet bun nu îți atrage niciodată atenția”, spune Dragoș Stanomir. Asta definiție pentru o meserie în care îți arăți măiestria tocmai atunci cînd treci neobservat! Cînd „sculele, experiența și pasiunea” ta sînt atît de puternice încît nu te observă nimeni, poți spune că ești foarte bun.

Dragoș Stanomir a primit pe 15 septembrie Creative Arts Emmy Award la categoria „Mixaj sunet pentru o miniserie TV” pentru sunetul înregistrat la filmările miniseriei *Hatfields & McCoys*, în vreme ce americanii Christian Cooke și Brad Zoern au fost responsabili cu mixajul. Printre nominalizații din acest an s-au numărat și alți români care au lucrat la *Hatfields & McCoys*: Șerban Porupcă a fost nominalizat la categoria „Cea mai bună regie artistică pentru o miniserie TV” (alături de John Vertrees, Derek Hill și Sally Black), iar Adina Bucur a fost nominalizată la categoria „Cele mai bune costume pentru o miniserie TV” (alături de Karri Hutchinson). *Hatfields & McCoys* a mai fost premiat pentru machiaj și imagine, avînd și 16 nominalizări la Premiile Primetime Emmy 2012, care vor fi decernate pe 23 septembrie la Los Angeles. Aceiași români sînt nominalizați și la Premiile Primetime Emmy 2012.

Produse de History Channel și filmate integral în România în 2011, cele trei episoade ale miniseriei regizate de Kevin Reynolds au înregistrat o audiență record în ziua premierei, 28 mai, de 13,9 milioane de telespectatori.

Dragoș Stanomir împreună cu Kevin Costner, actor pe care îl apreciază cel mai mult, pentru că „e pe cît de profesionist, pe atît de modest”

Munca la *Hatfields & McCoys* i-a adus lui Dragoș Stanomir un Creative Arts Emmy Award la categoria „Mixaj sunet pentru o miniserie TV”

Cercul nostru vă prezintă:

Lucian Dan Teodorovici

Un mijloc de manipulare: autocenzura

Scriam de curînd pe o rețea de socializare că opiniile nu contează decât în măsura în care unii sau alții se pot folosi de ele. Fără a fi vreo constatare deosebit de originală, dimpotrivă așa zice, ea venea totuși dintr-o firească frustrare personală pe care n-aveam cum s-o rezolv printr-un „drept la replică”. Profit însă

de această rubrică nu pentru a-mi justifica în vreun fel opiniile personale, ci pentru a vorbi despre opinii într-un sens mai larg.

Am scris pe blogul propriu, în urmă cu câteva zile, un text critic la adresa unei scrisori-program date publicității de noul președinte al Institutului Cultural Român,

domnul Andrei Marga. Mi-l așum, firește, în totalitate, cred și acum că multe dintre afirmațiile din respectiva scrisoare-program sînt mai mult decît amendabile. Cred și acum că o frază precum aceasta: „Cum s-a spus foarte exact pe meleagurile noastre, tinerețea implică trufie, dar competența și meritul sînt altceva”, am citat din textul domnului Marga, l-ar costa pe un politician dintr-o țară normală mai mult decît simpla popularitate. Și mai cred că noul președinte al ICR ar trebui să-și amendeze el însuși, măcar prin activitatea pe care o va avea la șefia acestei importante instituții culturale, astfel de afirmații cel puțin pripite.

Dincolo de ceea ce ține de evindță, publicarea acestui text pe blogul personal (adică într-un spațiu, așa zice, „informal”) mi-a prilejuit un contact direct cu nivelul la care a ajuns azi propaganda. Niciodată n-am avut parte, pînă acum, de o mai rapidă propagare a ideilor expuse de mine nu doar

în spațiul virtual, dar și în presa românească. Am scris, în ultimii ani, chiar și în aceste pagini ale „Suplimentului”, sute de articole în care atrăgeam atenția asupra unor derapaje mult mai grave ale unor politicieni. Ecoul n-a depășit decît rareori „aria” de acoperire pe care publicația de față o are. Ceea ce e firesc. Însă mai e de făcut o observație aici: în puține situații, pînă acum, textele proprii ar fi fost folosite în vreun fel propagandei mai sus amintite. Căci a critica în mod constant Puterea, adică pe oamenii din jurul președintelui Băsescu și pe președintele însuși, se pare că nu este nici spectaculos, nici util.

Articolul meu critic la adresa unui reprezentant al noii Puteri, domnul Andrei Marga, a devenit însă brusc foarte util, fiind preluat fără a mi se cere acordul (sigur că, apărînd pe blog, nici nu se impunea un acord, decît ca o formă de respect la care totuși eu așa fi ținut) de o serie de publicații și de o televiziune prietenoasă cu Traian Băsescu. Peste tot, extrăgîndu-se cu atenție afirmațiile cele mai dure pe care le făceam. Și pentru ca ridicolul situației să fie complet, un moderator de la televiziunea pro-prezidențială care s-a folosit de articolul meu n-a ezitat să-l prezinte invitaților din platou pe autorul lui, ca și cum chiar ar fi știut despre ce vorbește, drept „un scriitor cunoscut, despre care nu mai trebuie să vă mai spun din ce familie provine”. Care va să zică, onorabilitatea mea în fața domnului

moderator era asigurată de faptul că provin din familia cîntăreților Doina și Ion Aldea Teodorovici. Sigur că s-a strecurat o mică greșeală în această informație: în afara numelui de familie care se întîmplă să fie același, așa cum se întîmplă uneori ca doi oameni diferiți să poarte numele Ionescu sau Popescu, n-am nici urmă de legătură de rudenie cu regretații artiști basarabeni. Dar simpla preluare a unor pasaje dintr-un text nu era îndeajuns de folositoare: era necesară o notă de onorabilitate în plus – dincolo de calitatea de „scriitor”, care îi spunea prea puțin moderatorului.

N-am intenționat prin cele scrise mai sus vreo „reparație” personală. Pur și simplu, revenind la afirmația pe care o făceam la început, anume că opinia oricărui dintre noi contează numai în măsura în care ea poate fi folosită de alții, îmi permit să observ, cu regretul de a fi fost nevoit să mă dau pe mine drept exemplu, că ultimele luni ne-au adus într-o situație deplorabilă, cu urmări mult mai insidioase decît, poate, ne-am imaginat. Sau, s-o recunosc deschis, decît mi-am imaginat eu, căci cu siguranță există oameni care au priceput mai repede decît mine lucrul ăsta.

Mai exact spus, falia creată dramatic între români, insistența politicienilor și a mass-mediei de a radicaliza, prin propagandă, cele două părți au creat un mijloc de manipulare a opiniilor (chiar de control al acestora).

» **Cred că o frază precum aceasta: „Cum s-a spus foarte exact pe meleagurile noastre, tinerețea implică trufie, dar competența și meritul sînt altceva”, am citat din textul domnului Marga, l-ar costa pe un politician dintr-o țară normală mai mult decît simpla popularitate. Și mai cred că noul președinte al ICR ar trebui să-și amendeze el însuși, măcar prin activitatea pe care o va avea la șefia acestei importante instituții culturale, astfel de afirmații cel puțin pripite.**

Floarea Leonida față cu reacțiunea

Conu' Leonida e mîndru nevoie mare. La fel e și Efimița. Amîndoi sînt ZIARIȘTI. Ziarîști care se scriu cu litere mari, de la primul și singurul „Z” la cel din urmă „I”, întocmai titlurilor care îl iau de gît pe inocentul cititor și-l trîntesc într-un text ce nu spune mai nimic. Oamenii noștri n-au nici un fel de emoții, de incertitudini și nici nu-i vizitează mai mult de două secunde vreo urmă de îndoială. Dînșii

sînt cei mai tari reprezentanți ai breslei: nu-i poate contrazice nimeni, își spun ei umflîndu-și „pieptii”, din moment ce audiențele le arată că sînt urmăriți de mai mulți oameni decît ar spera să aibă alături vreodată toți amărății ăia de gazetari din – piei, Drace! – presa generalistă.

Conu' Leonida lucrează la o gazetă-tabloid. A făcut câteva nopți albe, de fericire că site-ul gazetei sale a

căzut. Căzuse, săracul site, după ce dînsul, marele maestru Leo al ponturilor, a flase „pe surse” că o fostă gimnastă se prostituează într-un orașel din Germania. Ce investigație, ce rezultate! Culmea coincidenței, subiectul are același nume de familie cu al lui! Românii sînt patrioți și suferă ca niște bieți ciini abandonați, atunci cînd află soarta mizeră a unui compatriot sau a unei compatriote. Altfel,

de ce ar citi despre chestia asta? Asta își tot șoptește marele maestru Leo, care, fericit peste măsură că mintea i-a zămislit un gînd de o așa frumusețe, își toarnă din cînd în cînd cîte o berică în halba primită de la o companie parteneră cu ziarul unde lucrează.

Efimița tresare la fiecare oftat al maestrului. Stă lîngă Leo, pe canapeaua luată la preț de doi lei de la o firmă ce dă publicitate în ziarul-tabloid, și se gîndește ce mare baftă i-a înflorit destinul, atunci cînd l-a luat de bărbat pe omul care, acum, se uită în gol și icnește cu subînțeleș. De ce anume scoate sunetele astea înțelepțe nu știe, dar sigur, își spune Efimița, are în cap o altă

La loc TELEcomanda

Alex Savitescu

idee genială, pe care o rumegă în singurătatea înțelepciunii sale. Își scutură capul ca și cum ar vrea să alunge un gînd prea îndrăzneț, speriată de atîtea cuvinte lungi pe care și le-a „spus” unul după altul. Își dă seama imediat că nu e vreo sperietură de vină, ci durerea ascuțită pe care a simțit-o atunci cînd și-a tăiat greșit o unghie. Obosită, își toarnă și ea olecuță de bere într-un păhărel și se gîndește cum, peste cîteva zile, ziarul unde lucrează amîndoi îi va da din nou o

primă consistentă pentru investigația pe care o face acum, lîngă ea. Oare despre ce o să mai scrie, oare despre ce? Aproape că-i vine să-l întrebe dacă e tot un subiect patriotic. Poate, cine știe, e ceva legat de Oltchim Rîmnicu Vilcea, Sorin Oprescu, Dan Diaconescu și poporul și, of!, o fi despre pierderea marilor valori ale neamului. Mamă, cu ce patriot m-am măritat!, cu ce ziarist mi-am legat destinul, își spune Efimița. Apoi, rigiie ușor și adoarme pe canapea.

Românii e deștepți:

Radu Pavel Gheo

Diferențe (II)

Țară străină, loc străin, dar gândul tot acasă te aduce. Să fie asta o formă de dor, de patriotism sau de frustrare? Nu îmi dau seama. Dar în timpul șederii în Split, în Croația, am remarcat tot felul de lucruri – unele mai mărunte, altele nu tocmai – ce m-au îndemnat la comparații din categoria „De ce la ei da și la noi nu?”. Chiar așa, de ce?

Unul din acele mărunțișuri care îți sporesc starea de bine este apa servită la cafea. În Split – ca și în Zagreb, în Beograd sau Istanbul –, cafeaua se servește cu un pahar de apă alături, chiar dacă nu e tradiționala cafea turcească, ci, cel mai adesea, tradiționalul *espresso* italian. Când comanzi o cafea, care costă aproape peste tot în jur de un euro, alături de ceașcă îți se aduce un pahar îmbrobodnat, cu apă rece ca gheața ori chiar cu gheață. Nu mai spun ce plăcere îți trezește în cerul gurii apa rece

» **I-am văzut pe brutari pregătind piinea pentru a doua zi într-o căldură moleșitoare, dar și într-un miros de aluat copt care mă atrăgea ca pe un copoi la urmă. Aici, micile afaceri încă mai rezistă.**

și savuroasă de Split, băută odată cu o cafea fierbinte și tare. Cei ce au creat ritualul acesta al cafelei știau bine ce fac.

În România – cu excepția unor locuri din București – nu am întâlnit obiceiul nicăieri. Ce-i drept, prietenii noștri din Split ne-au spus că și la ei au început să apară patroni care le cer chelnerilor să nu le mai aducă apă turiștilor străini, cu gândul că neștiutorii vor comanda, odată cu cafeaua amară și fierbinte, vreo băutură răcoritoare, mărinind astfel nota. Dar chiar și așa, dacă străinul neștiutor vede cum sînt serviți localnicii și cere și el un pahar cu apă, i se aduce fără probleme, fiindcă așa se servește cafeaua.

Îmi plac mult și nenumăratele *pekara*, brutăriile înșirate prin tot orașul. Numai în zona unde am stat, pe o distanță de vreo zece minute de mers pe jos, am văzut vreo șase. Sînt brutării mici, care coc și vind zi de zi piine și prăjituri de casă pentru o clientelă stabilă. Piinea e proaspătă, un pic mai scumpă decît în România și de zece ori mai bună. Nu știu dacă are sau nu aditivi ori amelioratori, dar piinea albă, obișnuită, de la *pekara* are un gust mai bun decît cele mai țărănești, naturale sau organice piine de la noi. Și îmi place foarte mult și aerul familiar, de afacere locală, de cartier. Am trecut de cîteva ori noaptea prin

spatele unor astfel de *pekara* și i-am văzut pe brutari pregătind piinea pentru a doua zi într-o căldură moleșitoare, dar și într-un miros de aluat copt care mă atrăgea ca pe un copoi la urmă. Aici, micile afaceri încă mai rezistă.

Siguranța cu care umblam noaptea pe străzile Splitului deja nu mai e un mărunțiș. Înseamnă ceva mai mult. Alina și cu mine am ajuns de mai multe ori, în plimbări ce s-au întins pînă la douăsprezece-unu noaptea, prin cartiere mărginașe ale orașului, printre blocuri de peste zece etaje, pe străduțe întunecoase. Mergeam pe stradă cu o siguranță vecină cu inconștiența, cum n-am face-o niciodată în București, Iași sau Timișoara. Cei cu care am vorbit aici ne-au asigurat că nu eram tocmai inconștienți. Li se părea normal să umblăm așa, teleleu, noaptea. Doar e un oraș turistic, nu? De ce nu te-ai plimba noaptea prin el?

Mai mult, într-o noapte am văzut într-un parc o tină care stătea pe o bancă. Îmbrăcată într-un sort și un tricou decolat, fata savura răcoarea nopții, după o zi teribil de caldă. La două bănci mai încolo, niște adolescenți vorbeau tare și rideau, cu niște sticle de bere lingă ei. Și-atîta tot. Nimeni nu părea să creadă că s-ar putea întimpla ceva rău, cum se mai întimplă prin România chiar și ziua în amiaza mare cu fetele care umblă așa, dezbrăcate, prin parcuri, fiindcă, deh, băieții noștri n-or fi nici ei de lemn.

Diferențele astea, mai mici sau mai mari, pornesc de undeva. De la oameni, de la istorie, de la comunitate? Nu știu, dar tare mi-aș dori să primesc un pahar cu apă la cafea în România.

Biblioteca din Petrila

CRIN ANTONESCU

Suplimentul lui Jup:

POTRIVIT UNUI SONDAJ, 80% DINTRE ROMÂNII SE CRED FRUMOȘI, PUNCTUL FORTE FIIND OCHII

Rockin' by myself

Dumitru Ungureanu

Portretul punkerului la deplina maturitate

Probabil că Johnny Rotten ar zîmbi citind titlul acesta. Omul care a contribuit la răsturnarea percepției lumii întregi asupra fenomenului rock; omul care, la 20 de ani, avea curajul să pronunțe la televiziune „cuvîntul din patru litere“ pe care nimeni nu îndrăznea să-l mai rostească pe un platu de filmare, la o emisiune în direct, difuzată la o oră de maximă audiență; omul care avea puterea să se smulgă dintr-un mecanism precis și nemilos, construit să obțină profit maxim, fără să-i pese de sufletele strivite între roți de cașcaval, caviar, șampanie și multe droguri; în fine, omul provenit din clasele chiar defavorizate ale societății favorizate; ei bine, ce-ar fi zis acest om, acum 35 de ani, dacă ar fi ascultat albumul de față, intitulat *This Is PiL* (EMI/PiL Official, 2012)? Prima vocabulă pe care, am bănuieți, ar fi scos-o după maximum 33 de secunde de audiere putea fi „rubbish“... Zic așa fiindcă „shit“ e prea la îndemîna oricărui ziarist ce-ar descrie momentul...

Cum nu sînt nici Johnny Rotten, nici vreun ziarist de cancan, mă declar de acord cu John Lydon (cel care își asuma porecla Rotten în tinerete și încă o mai poartă acum, cînd susține vreun concert cu Sex Pistols, numai ca să-și îngrașe conturile) că vine o vreme cînd a face muzică de plăcere este o chestie valabilă și pentru punkeri (cei care mai trăiesc), nu doar pentru rockeri pocăiți precum Eric Clapton, Paul Weller, Billy Idol, Simply Red și alții, mai puțin notorii, din gașca nebună ce-a bîntuit sfîrșitul anilor '70 în bătrîna și murdara Anglie mai scot albume solo de amorul artei. John Lydon a avut ambiția proiectului numit Public Image

Limited. Funcționează. Vreo nouă LP-uri/CD-uri originale, compilații, concerte bine primite mai cu seamă de fanii japonezi, căroră John le făcea pe plac în stilul său gentil-ireverențios, obstinția unei expresii muzicale proprii într-o perioadă cînd a cînta ce vrei risca să te ducă la periferie, în cluburi mizerabile... Ce să adaug la portretul unui artist care nu și-a găsit liniștea nici la 56 de ani? Că poartă ochelari, nu e prea vulgar în public, își scoate cămașa din pantalonii ce atîrnă pe el ca pe gard, își suflă nasul, dar nu scuipă lichidul cu care și-a clătit beregata? Că n-are nici o ezitare să spună direct ce crede, fără să-i pese că asta îl face incorect politic? Banalități, fără discuție!

Ascult de cîteva zile, în continuu, cele 12 compoziții de pe noul disc, atribuite în totalitate grupului PiL, adică: Lu Edmonds, chitară; Scott Firth, bas; Bruce Smith, tobe; și John Lydon, voce, autor al versurilor cu tentă de inventar anxios și cathartic, amărui și cerebral (de exemplu, *Terra-Gate* sau *Human*). Atributele sînt egal valabile pentru fiecare piesă. Partituri de bas hipnotice, riffuri de chitară intense, dramatice și rafinate, ritm de tobe acerb, ostil și cald, ca o dispută cu poliția comunitară, unde vecinii se găsesc întimplător de partea opusă a baricadei. Stilul lui Lydon de a cînta, extrem de personal, se evidențiază lejer, mai cu seamă în piesa *Out of the Woods*, un recital sacadat ca un exercițiu vocal de inspirație hip-hop-rap. Urmăriți cu ceva mai multă atenție linia melodică, lăsați ginul cu lămîie să vă ajungă, precum burghiul, în arterele picioarelor, ridicați-vă șezutul de pe fotoliul unde ascultați de obicei muzică și încercați să dansați această piesă. O să vedeți că se întimplă ceva uimitor: dansul capătă FORMA unui animal cu coarne și coamă de tur, picioare de lăcustă și trup de vierme obez, scăpat în iarbă, lîngă un lac...

E desenul pus de Lydon pe coperta discului.

Pe urmele lui Bronislaw Gimpel, un violonist din „alte“ timpuri...

Bronislaw Gimpel (1911-1979) a fost unul dintre marii violoniști ai secolului XX, iar apariția în această lună a unui set de trei discuri din arhivele Radio de la Berlin, atent remasterizate și ales prezentate de casa de discuri germană Audite Records, este mai mult decît meritorie. Mai puțin cunoscut publicului actual, cu reeditări pe discul compact ce se pot număra pe degetele unei mîini (cele mai multe la casa americană Vox, în seria „VoxBox Legends“, și la cea din Franța, Tahra, într-o antologie intitulată *Le Violon en Fête*), Bronislaw Gimpel a fost în același timp o figură emblematică pentru istoria culturală, implicit și politică, a secolului trecut.

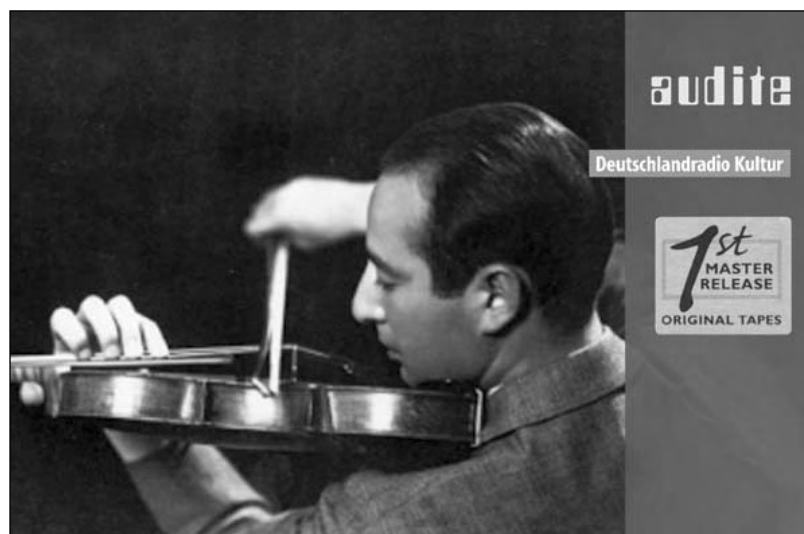
Gimpel, născut în 1911 la Lviv/Lvov, provenea dintr-una din familiile intelectuale de origine evreiască ale Galiției, provincie legată strîns înainte de Primul Război Mondial de lumea culturală a imperiului habsburg și, evident, de Viena. Bunicul său a fost fondatorul Teatrului evreiesc polonez, iar tatăl, un clarinetist ce a cîntat o vreme sub bagheta lui Gustav Mahler și apoi ca violonist în orchestra orașului Lvov, în care micul Bronislaw apărea ca solist la vîrsta de opt ani. Fratele lui Bronislaw, Jakob, a devenit un eminent pianist cu faimă internațională. Gimpel a fost elevul, la Viena, la începutul anilor 1920, al unui eminent pedagog și violonist austriac, Robert Pollak (ce avea să se stabilească ulterior la San Francisco și să crească un alt elev de faimă, Isaac Stern).

Copilul minune Gimpel își începea cariera internațională invitat în Italia, în 1926, să cînte în fața regelui Victor Emanuel al III-lea și a Papei Pius al XI-lea – la fel ca un alt compatriot al său de renume internațional, pianistul Mieczyslaw Horszowski – și, cu acel prilej, i se oferea onoarea de a cînta pe celebra vioară a lui Paganini, Guarneri del Gesu, păstrată cu sfințenie la Genova. Elev pentru un an al unui alt mare pedagog al timpului, Carl Flesch, acesta îi recomanda, pentru a-l disciplina, să acumuleze experiență ca membru al unor orchestre simfonice. În 1928, la numai 17 ani, avea să fie șef de pupitru la vioara a doua în Orchestra Radio întemeiată de dirijorul Hermann Scherchen

Scrisoare pentru melomani

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată“ (Hermann Scherchen)

Victor Eskenasy, Praga

la Königsberg, iar apoi să devină concertmaistru în Orchestra simfonică suedeză, la Göteborg. Ascensiunea nazismului, care a restrîns brutal posibilitățile de expresie ale instrumentiștilor de origine evreiască, îl făcea să emigreze în Statele Unite, în 1937, unde dirijorul Otto Klemperer îl angaja ca prim violonist al Orchestrei Filarmonicii din Los Angeles.

Solist al mai multor concerte ale Filarmonicii sub bagheta lui Klemperer, Gimpel, asemenea altor muzicieni emigrați din Europa, înțelegea să se angajeze și să participe la efortul de război antinazist american. Intrat în armată în 1942, timp de trei ani a cîntat pentru militari în serviciile culturale ale acestuia, între altele, și ca membru al cvartetului de coarde al Forțelor Aeriene americane.

Demobilizat la încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, violonistul devenit între timp cetățean american își relua cariera de solist, la început la New York și, la scurtă vreme, din nou în Europa. În deceniile postbelice, avea să facă o carieră strălucitoare de concert în Germania, ca solist al Orchestrei RIAS, creată de americani la Berlin. Discurile publicate luna aceasta de compania Audite o atestă cu prisosință prin remarcabilele înregistrări ale concertelor de vioară de Sibelius, Szymanowski și Wieniawski și ale unor sonate de Schubert, Mendelssohn, Schumann, Janacek, Tartini și Rathaus.

O prietenie l-a legat, încă dinainte de cel de-al Doilea Război Mondial, de pianistul Wladyslaw Szpilman, supraviețuitor de renume al ghetoului din Varșovia, devenit din 1945 director al compartimentului muzical al Radiodifuziunii poloneze. Cei doi se reintîlneau în 1962, în plin Război Rece, cînd, așa cum

relatează nepotul său, Peter Gimpel, violonistul american a acceptat să cînte cu prietenul său la pian, la o seară privată de muzică de cameră, la Varșovia. Prezent la întîlnire, directorul Agenției Poloneze de Concerte, Szymon Zakrzewski, a propus atunci formarea unui cvintet. În condițiile unei timide relaxări politice la Varșovia, ideea a fost acceptată de oficialitățile poloneze, iar Departamentul de Stat american a aprobat-o, autorizîndu-l pe Bronislaw Gimpel să devină membru al formației ce avea să se intituleze *Cvintetul din Varșovia*, avîndu-i ca membri, alături de violonist, pe T. Wronski, S. Kamasa și A. Ciechanski, iar ulterior, A. Orkisz. Un set de cinci discuri din arhiva radioului polonez, dificil de procurat astăzi, ilustrează acea epocă.

Pedagog de succes, la Karlsruhe, Connecticut și Manchester, Gimpel avea să se mai implice în activități culturale, cu o tentă politică, astăzi uitate, în 1978, ocupîndu-se la Caracas de constituirea a trei orchestre simfonice ale tinerilor venezueleni. Un an mai tîrziu, la vîrsta de doar 68 de ani, Bronislaw Gimpel părăsea această lume, regretat de elevii săi ce îl adorau, de toți cei ce i-au apreciat, după expresia lui Peter Gimpel, într-un articol omagial la centenarul nașterii unchiului său, „sunetul frumos și timbrul caleidoscopic ușor de distins al intonației sale, calitățile intelectuale superioare de muzician, sensul poetic și dramatic innăscut al expresiei sale muzicale“.

Pe scurt, nu pot decît să vă recomand să îi cunoașteți măiestria ascultînd setul de discuri Audite...

* Bronislaw Gimpel, Martin Krause, Fritz Lehmann, Arthur Rother, Alfred Gohlke, *Violin Concertos & Sonatas*. Berlin, 1954-1957. 3 CDs (Audite 21.418)

România, între metafizic și prozaic

Datul în spectacol

Oltița Cîntec

Săptămîna trecută, am fost martor la două evenimente foarte reușite, complet diferite ca gen de manifestare artistică și stil. La Filarmonică, *Duelul viorilor*, escala ieșeană a unui turneu extraordinar de recitaluri ale viorilor Stradivarius și Guarneri și ale minunaților lor posesori, Liviu Prunaru și Gabriel Croitoru. La Cinema City, proiecția în premieră a celui mai recent film al lui Tudor Giurgiu, *Despre oameni și melci*. Una dintre escalele unui turneu de promovare în țară.

Fiecare vorbește în limbajul artelor despre România. O țară a contrastelor, a polarizărilor, a manifestărilor de geniu și primitivismului, a metafizicului și prozaicului.

Duelul viorilor

După ce au cântat cu mari orchestre, în întreaga lume, Liviu Prunaru și Gabriel Croitoru, provocați de pianistul Horia Mihail, călătoresc toată luna septembrie în nouă orașe din România, demonstrându-și măiestria pe instrumente de secol XVII-XVIII. Două temperamente diferite, două viori cu timbru distinct, cu istorie specială – Guarneriul i-a aparținut lui George Enescu – au demonstrat că muzica maestrilor e o artă divină, înălțătoare. Soliștii s-au duelat în arcușuri, coarde și note muzicale, susținând alternativ în prima parte a concertului solouri, cu acompaniamentul pianului, apoi în duet. Au interpretat compozitori și fragmente cunoscute – Pablo de Sarasate, *Fantezia Carmen*; Sostakovič, *Vals din Suita a II-a*; Brahms; și mai puțin

populare – Fritz Kreisler, Jenő Hubay, M. Moszkowski, Johan Svendsen. Un repertoriu ales inteligent, care le-a dat ocazia unor demonstrații de virtuozitate, alternînd tempouri, tematici și epoci componistice.

Fișele profesionale ale protagoniștilor sînt impresionante. În prezent, Liviu Prunaru este concertmaistru la Royal Concertgebouw Amsterdam și profesor de vioară al Academiei Menuhin. Gabriel Croitoru este profesor doctor la Universitatea Națională de Muzică din București și solist invitat în întreaga lume. Horia Mihail a fost lector la Universitatea din Boston, dar din 2002 a revenit acasă, concertînd în continuare atît în România, cît și în străinătate. Sînt muzicieni excepționali, pentru care muzica a devenit un limbaj universal, utilizabil dincolo de culturile naționale. Printre alte mesaje transmise indirect, unul e legat de difuzarea muzicii simfonice dintr-un mediu elitist, exclusiv al specialiștilor, într-unul mai larg, mai generos, al tuturor acelor care știu să o savureze. Extinzînd metafizicul.

Despre oameni și melci

Al doilea lungmetraj de ficțiune al lui Tudor Giurgiu, *Despre oameni și melci*, este o poveste autentică despre visul românesc. Visul american e sinteza conceptului de egalitate a șanselor, de democrație stabilă, cu rădăcini sănătoase și adînci. Oricine are o idee inedită și face totul pentru a o pune în practică poate reuși. Care e esența visului românesc? Să te descurci! De regulă, cu mijloace mai puțin ortodoxe, pe căi obscure, să fii șmecher, să trișezi. Un mix de balcanism și ceva valori europene gata mestecate.

Pe scurt, scenariul prezintă povestea fabricii ARO, adusă voit în pragul falimentului de un director aflat în funcție încă de pe vremea lui Ceaușescu. Devenit manager, vinde uzina pe nimic, în cîrdășie cu cei de sus, lăsîndu-i pe angajați de izbeliște. Liderul de sindicat încearcă să găsească o soluție viabilă și rapidă, care pare a fi comercializarea spermei muncitorilor români unor americani ce nu pot procrea! Restul îl aflați cînd vizionați filmul.

Pentru personajele de pe ecran, la nivel individual visul românesc are altă înfățișare. Pentru puștii liderului de sindicat e ca sultanul din Brunei să îi trimită bani de-o bicicletă. Pentru mama lui, un trai decent. Pentru tatăl lui, salvarea locurilor de muncă și a fabricii de unde-și cîștigă pîinea. Pentru director, o șpagă cit mai mare. Pentru frumoasa orașului, emigrarea într-o țară occidentală. Cred că mediul muncitoresc nu a mai apărut în vreun film postdecembrist atît de bine ilustrat ca în *Despre oameni și melci*. E categoria cea mai afectată de tranziție și mai neajutorată, cea care nu dorește decît să aibă unde munci, un salariu din care să-și poată plăti facturile și întreține familia. Oameni simpli, care nu

înțeleg ce li se întîmplă, care, vorba directorului, au vrut libertate, „v-a reușit, descurcați-vă!”. Replica e antologică, sintetizează perfect înțelesul special dat în România conceptului de libertate.

Filmul lui Tudor Giurgiu are toate ingredientele unui succes. Un *story* credibil, care alătură comic și amărăciune, răsturnări de situații, personaje credibile, totul cu eliberare treptată, ținîndu-te prins pînă la genericul final. În tonuri de hiperrealism, ironic, cu tușe grotești, cinice, realitatea românească e surprinsă într-un portret de grup. Are puțin din Caragiale, puțin din Cioran, sfișierea noastră tipică între dimensiunea metafizică și miticismul terestru.

Despre oameni și melci are multe calități. Spune adevăruri fruste cu subtilitate, e adică atît pentru publicul larg, cît și pentru cel care vrea să găsească subtexte. Reconstituirea e autentică, prin detalii gen pungile de nailon, cămășile curate, dar șifonate, interioarele apartamentelor, carpete, sandalele purtate cu șosete albe și costum! Realizatorii nu dau sentințe, doar înfățișează. Lasă intenționat puncte de suspensie și semne de întrebare. În acordurile melodiilor lui Dan Spătaru! Cum să nu iubești România?

» **Reconstituirea e autentică, prin detalii gen pungile de nailon, cămășile curate, dar șifonate, interioarele apartamentelor, carpete, sandalele purtate cu șosete albe și costum! Realizatorii nu dau sentințe, doar înfățișează. Lasă intenționat puncte de suspensie și semne de întrebare. În acordurile melodiilor lui Dan Spătaru! Cum să nu iubești România?**

CONDIȚIA TÎNĂRULUI MUZICIAN ROMÂN

De vorbă cu violonceliștii Octavian Lup și Andrei Ioniță

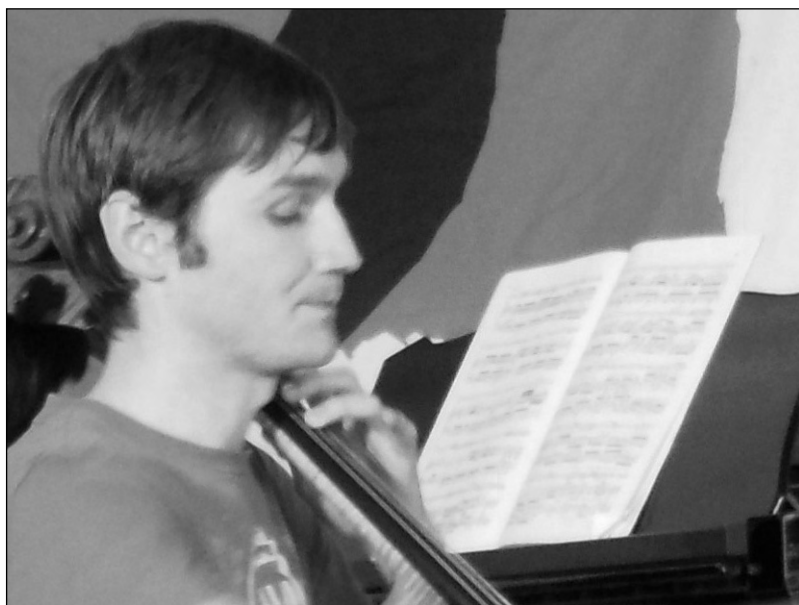
La Academia Kronberg, prestigioasă instituție de învățămînt muzical din Germania, orașul Kronberg im Taunus, s-a desfășurat recent sesiunea de toamnă a cursurilor de masterat dedicate tinerilor violonceliști de mare talent. 130 de tineri au fost selecționați să ia parte la ele, din 33 de țări, dintre care 55 ca participanți activi. Ca niciodată, la Kronberg au fost prezenți și patru tineri români, doi din România și doi originari din R. Moldova, iar Andrei Ioniță din București, în vîrstă de 18 ani, a fost distins cu Premiul „Landgraf von Hessen 2012”, atribuit unuia dintre tinerii care dovedesc un potențial artistic de mare nivel, pentru încurajarea dezvoltării sale pe plan muzical.

De regulă, nimeni nu-i întreabă pe acești tineri ce gîndesc, ce simt, cum percep realitatea din jurul lor. Motiv de a sta de vorbă cu ei în ambianța extrem de prietenoasă a orașului medieval Kronberg, capitală mondială a violoncelului, cum o numea Mstislav Rostropovici.

Interviu realizat de Victor Eskenasy

Cum ați ajuns la Academia Kronberg, ajutați de statul român, de Academiile de Muzică din România sau din proprie inițiativă?

Octavian Lup: Eu am ajuns din proprie inițiativă. Urmăresc de foarte multă vreme ce se întîmplă aici, în Kronberg. De ani de zile stau pe site-urile lor și sînt fascinat de nivelul existent aici. Cred că nici nu merită să comentăm prea mult, dacă stăm să ne uităm la ce se întîmplă în momentul actual în România cu sportivii medaliați în trecut care nu mai primesc banii promiși. Dacă pînă și în sport este așa, darămite în muzică și în arte, care din totdeauna au fost neglijate pe la noi, mai ales în ultimii ani.

Octavian Lup la un masterclass

Andrei Ioniță: Am ajuns cu ajutorul părinților. Pot să spun că este aproape un vis împlinit, fiindcă efectiv, așa cum a spus Mstislav Rostropovici, este una dintre capitalele violoncelului și, în ultimă instanță, ale muzicii, în general.

În momentul de față cu cine studiați?

O.L.: Studiez cu Frans Helmerson, un violoncelist, un profesor și un OM extraordinar! Cred că în momentul acesta el știe exact de ce am nevoie și cred că e o artă asta: să poți să fii și un psiholog bun, în afară de a fi un violoncelist, un profesor. Și pot să spun că regăsesc toate aceste elemente în acest extraordinar muzician...

A.I.: Eu am studiat aici cu profesorul Jens Peter Maintz, care va fi și profesorul meu, începînd cu luna octombrie a acestui an, la Universitatea de Arte din Berlin. A fost, prin urmare, o șansă de a-l cunoaște mai bine înainte de a începe studiul din plin.

Cum ați ajuns să vă cunoașteți profesorii din străinătate?

O.L.: Despre Frans Helmerson știam de mult că are anvergura pe care o are, datorită și rezultatelor excepționale pe care le-a avut în materie de studenți. Cei mai consacrați violonceliști de azi au în CV și numele lui. Astfel încît este aproape imposibil să nu-i auzi numele dacă tinzi să ajungi în cercurile înalte ale violonceliștilor. Am aflat de pe Internet, de la radio, de la TV; peste tot îl vezi pe Frans Helmerson.

Andrei Ioniță la Concertul de încheiere de la Kronberg

la nivelul lor la început. Așa că România, totuși, oferă pentru un muzician în afirmare mai multe posibilități decît Occidentul.

A.I.: Și în cazul meu, oamenii au fost destul de surprinși să aplece că deja am avut șansa să cînt de 4-5 ori ca solist cu orchestra, însă în același timp vreau să spun că îmi plac provocările și mă simt stimulat într-un mediu în care nivelul este atît de ridicat ca în Occident. Bănuiesc că pentru mine va fi o oportunitate de a crește cît mai mult.

Ce îmi puteți spune despre instrumentele voastre, despre calitatea lor? Se spune adesea că acelea din România sînt sensibil inferioare celor aflate în posesia instrumentiștilor din Occident.

O.L.: Ați atins un punct sensibil. Vorbeam aici șa Kronberg și Andrei și ne minunam de instrumentele pe care le au colegii noștri! Ce să spunem? Din păcate, în România nu există o cultură pentru a oferi instrumente valoroase tinerilor instrumentiști, în primul rînd pentru că nu există instrumente valoroase. Au cam luat drumul Occidentului – se știe – de mult și, regretabil, nu există o atenție în această direcție. Noi sperăm să ajungem într-un loc unde cineva să fie mai sensibil față de nevoia aceasta elementară de a avea un instrument important. Se spune că mîna, talentul etc., dar se știe foarte bine că la

un concurs internațional de mare anvergură, între doi tineri excepționali, unul cu instrumentul mai bun are șanse de a o lua înainte. E un subiect la care, încă, din păcate, nu am găsit un răspuns. Dar sînt mulțumit că împreună cu Andrei am fost selectați, dintre cei 130 de violonceliști ajunși aici, să fim participanți activi, ceea ce înseamnă că profesorii au privit dincolo de infrastructura personală din dotare (ride) și au văzut ceea ce, după mine, trebuie să vadă un profesor, talentul, dăruirea și de ce nu și munca pe care am depus-o pentru cursul acesta.

A.I.: Eu nu cînt pe instrument românesc. L-am primit de la o fundație franceză și sînt destul de mulțumit de el. Trebuie să recunosc că altfel mi-ar fi fost absolut imposibil să reușesc să-mi procur un instrument de calitate, nu numai pentru că în țară nu se găsesc asemenea instrumente, dar, pur și simplu, din cauza costurilor enorme. Sper să am oportunitatea să fac rost de un instrument cît mai bun și bănuiesc că voi avea șansa să particip la o audiție pentru un asemenea instrument dacă îmi voi continua studiile în străinătate...

Cîntați muzică românească, în ce constă repertoriul vostru?

O.L.: Da, am cîntat muzică românească. Și Enescu, *Sonata a 2-a*, care este o lucrare foarte amplă și foarte complexă. Am cîntat nu demult *Sonata* de Anatol Vieru, o muzică extraordinară, ce nu este promovată așa cum ar trebui, și îmi doresc să o promovez, fiindcă consider că, pe lîngă instrumentiști de calitate, avem și compozitori de calitate ce trebuie să fie exploatați.

» „Noi avem șansa, nespuse de mare, de a trăi în generația Internetului, și asta spune tot. Fiindcă pe Internet găsești orice, de la Debussy pînă la bomba atomică.” – Octavian Lup

A.I.: Eu nu am avut încă ocazia să intru în contact foarte mult cu muzica românească, aștept să termin repertoriul acesta standard și să descopăr repertoriul minunat scris pentru violoncel. Dar în viitor, normal, îmi doresc să promovez muzica românească...

Cartea de vizită a oricărui instrumentist este discul. Ce șanse i se oferă unui tînăr român să imprime un disc?

O.L.: Din cîte știu, se mai înregistrează la radio, în București. Bunul meu coleg, mai mare, e adevărat, Răzvan Suma tocmai a înregistrat un CD cu cele șase Suite de Bach. Deci, se poate... Nu știu exact în ce măsură se practică, dar cred că este foarte important să fie utilizat orice mijloc pentru a fi promovat și, cu atît mai mult, un CD care poate ajunge oriunde, oricînd...

A.I.: Nu pot spune că acasă am foarte multe CD-uri imprimate de case românești. Nici nu știu cîte sînt. Pentru mine reprezintă un mister criteriul după care aleg casele de discuri soliști. Mi se pare o loterie... Imprimările sînt într-adevăr o posibilitate de a promova, dar pentru mine experiența cea mai plăcută este aceea din sala de concert. În ce mă privește, am avut șansa cîtorva imprimări făcute de televiziune, de TVR Cultural, care nu va mai exista...

O.L.: Din păcate, ce este frumos durează puțin! Tot ce aveam mai de valoare în cultură în România s-a stins. Este un lucru absolut frustrant și apăsător pentru orice artist, nu doar muzician din România. Cum poți să scoți TVR Cultural? Înțeleg, țara geme de manele, trebuie să le dai și lor de mîncare (cu ghilimelele de rigoare), dar asta nu înseamnă că trebuie să ne călcăm cultura în picioare în așa fel și în așa bătaie de joc. Regret să folosesc cuvinte așa dure, dar asta este realitatea și sper ca cineva să audă, să se sesizeze. Nu știu, poate că am fost obișnuiți să acceptăm lucrurile care nu ne convin mult prea ușor. Ar trebui să fim mai fermi. Ar trebui ca lumea să ia atitudine față de această decizie, care mie mi se pare monstruoasă și nu am cuvinte să o descriu.

A.I.: Nu știu cum am putea să luăm atitudine. Adică să ne înființăm în fața televiziunii și să protestăm? Cred că este inutil. Sincer, din păcate, o spun cu durere...

O.L.: Nu știu dacă putem face ceva. S-au strîns semnături, s-au făcut petiții. Probabil că oricîte petiții și semnături s-ar strînge, ceea ce se decide acolo „sus“ rămîne stabilit. Pentru că probabil sîntem un ghimpe în coasta cuiva. Ceea ce știu e clar: de astăzi, România va fi mai săracă...

V-ați simțit vreodată promovați de către cei din țară, ați fost promovați, începînd de la profesori și pînă la ICR?

O.L.: Eu pot să spun că o mare parte din ce am ajuns astăzi – deși nu am ajuns acolo unde mi-am propus și nu sînt eu foarte sus, dar acolo unde sînt – o datorez multor oameni care au stat în dosul cortinei. Nu pot să nu-i menționez pe cei cu care am început violoncelul, Răpă Gabriel, Constantin Gabriela și, nu în ultimul rînd, maestrul Marin Cazacu, un om care a făcut tot posibilul ca să intru pe o pantă ascendentă. Da, de către ei m-am simțit promovat. De altfel, sînt și membru al Orchestrei Române de Tineret care, după cum se știe, în momentul actual face o imagine extraordinară României (în urmă cu trei săptămîni am fost la Berlin și am avut un concert la acea celebră *Konzerthaus*, după care și criticii de acolo au fost foarte plăcut surprinși). Am cîntat și cu majoritatea orchestrelor importante din România, am avut și recital la Ateneu, transmis de televiziune. Deci nu cred că este chiar așa o mare problemă promovarea la noi, dacă ești într-adevăr foarte serios și un om care a primit de la Dumnezeu o anumită măsură de talent...

Problema la noi rămîne infrastructura, pentru că promovezi, dar cum promovezi? Sau cum încurajezi? Nu ți-e totuna să mergi la un curs ca acesta și să scoți din buzunar 500 de euro – bani cu care altfel trăiesc, nu aș vrea să spun cît – sau că ești sponsorizat de stat sau de o anumită familie care poate are înclinații spre muzică, așa cum găsim

aici, în orașul acesta minunat, Kronberg, unde din cîte știți marea majoritate a violonceliștilor sînt cazați la familii. Chiar mă gîndeam, cum ar fi fost dacă ar fi fost asta în România? Cîți ar fi acceptat să cazeze violonceliști la ei acasă? Deci despre aceasta este vorba: infrastructura are la noi foarte mult de suferit. Sperăm ca generația care vine din urmă să schimbe lucrurile. Chiar dacă sună demodat sau populist, eu cred că există o generație care vine din spate și care are capacitatea de a transforma puțin lucrurile.

A.I.: Ați spus ceva de ICR. Eu nu am auzit de ICR în sensul de promovare și tinerilor. La noi, apreciez că profesorii se atașează și se implică atît de tare față de elevii lor. Le sînt recunoscător tuturor, și profesoarei mele, dna Ani-Marie Paladi, care mi-a descoperit violoncelul, muzica în general și a fost alături de mine în toate momentele în care mi-a fost mai greu și m-a împins de fiecare dată să merg înainte, să continui și să ajung pînă la urmă aici.

Să vorbim despre literatura violoncelului, înregistrările istorice, ce ați găsit în bibliotecile din România...?

O.L.: Noi avem șansa, nespuse de mare, de a trăi în generația Internetului, și asta spune tot. Fiindcă pe Internet găsești orice, de la Debussy pînă la bomba atomică. Cu cărțile e mai greu puțin. E adevărat că avem și la noi cîțiva autori foarte buni, cu o literatură bună despre muzică. Aș putea da cîteva exemple: Pascal Bentoiu, dna Valentina Sandu-Dediu și mulți alții. Avem și acces. Nu știu cît de mult interes există pentru literatură. Pentru că, odată cu Internetul și cu metoda asta foarte ușoară de a avea acces la muzică, cam dispăre interesul pentru a frunzări pagini zise „veștejite“. Toată tehnologia asta împinge spre o evoluție și, poate, cartea a rămas mai în urmă, dar nu cred că doar la nivel muzical, ci în general.

A.I.: Nu trebuie să ridicăm în slăvi YouTube, dar sîntem nevoiți să o

OCTAVIAN ALIN LUP, născut în 1987, și-a început studiile la Școala de Muzică „Sigismund Toduță“ din Cluj-Napoca. Tavi, cum îi spun prietenii, și-a luat licența la Universitatea de Muzică din București în 2010, iar în anul următor a beneficiat de o bursă de studiu Erasmus pentru a se perfecționa la Paris, la Conservatorul Național Superior de Muzică și Dans, sub îndrumarea unor cunoscuți profesori, cum sînt Roland Pidoux și Xavier Phillips. Octavian Lup este în prezent în anul doi de masterat, la clasa de violoncel a maestrului Marin Cazacu, la Universitatea din București, și se pregătește pentru o teză de doctorat despre literatura romantică a violoncelului. La clasele de perfecționare de la Academia Kronberg s-a bucurat de aprecierea elogioasă, public formulată, a prof. Frans Helmerson.

ANDREI IONUȚ IONIȚĂ, născut la 1 ianuarie 1994, a terminat la București cursurile Școlii de Muzică nr. 1 „Iosif Sava“, la clasa profesoarei Ani-Marie Paladi (specialitățile violoncel și pian), și s-a înscris din această toamnă la prestigioasa *Universität der Künste*, la Berlin. În 2007 a cîștigat, între altele, premiul întii la Concursul „Vatlot-Rampal“, la Paris, iar în 2009, primul premiu la Concursurile internaționale de la Budapesta și Dresda. În plus, s-a perfecționat la o serie de masterclass, sub îndrumarea unor cunoscuți soliști și pedagogi ai violoncelului ca Jens Peter Maintz, Steven Isserlis și Bruno Cocset. Juriul format din profesorii de la Academia Kronberg (David Geringas, Frans Helmerson, Jens Peter Maintz și Torleif Theedeen) a decis să împartă Premiul „Landgraf von Hessen 2012“, ce distinge un tînăr violoncelist ce dovedește un potențial artistic deosebit de promițător, între Andrei și un violoncelist american, Matthew Allen, absolvent la Cleveland.

facem. Așa am avut șansa să ascult artiști de un mare nivel și am avut, în același timp, ocazia să ne formăm anumite gusturi, avînd acces la atît de multe înregistrări și la atît de mulți artiști. Și în privința literaturii putem găsi pe Internet orice lucru de care avem nevoie. Așa că această problemă informațională nu mai este atît de mare, chit că la noi în țară nu există biblioteci, case de editură care să mai publice partituri în nu știu ce ediții. Acum putem face rost de partituri și de înregistrări mult mai ușor decît înainte. Ne povesteau profesorii cum era acum 30-40 de ani, că atunci cînd puneau mina fie și pe o înregistrare cu Rostropovici sau Oistrach, erau în al nouălea cer, o ascultau ca pe piinea caldă; sau mai aveau ocazia să asculte cîte ceva la orele de teorie a muzicii pe acele – nu știu cum se chemau –, pe bande (sic!) magnetice. Noi am avut o mare șansă să fim născuți în această generație și ar trebui să nu ne plîngem.

O.L.: Nu știu dacă neapărat o șansă, nu vreau să-l contrazic pe Andrei, dar la un moment dat, atunci cînd ai de toate, tînzi să nu mai apreciezi și poate că era altcumva atunci cînd tînjeai să ascuți o imprimare de-a lui Rostropovici. Astăzi sînt atît de multe și cîteodată mă simt plafonat: a, ce-am chef să ascult astăzi? Pe X. Bun: *Enter!* Nu mai există acea – cum să o numesc? – euforie a descoperirii unei înregistrări...

Cu violonceliștii din Moldova aveți vreo legătură, vreun schimb?

O.L.: În toamna asta urma să trimit un CV la Filarmonica din Chișinău, în vederea unui concert, ca solist alături de ei, însă pînă în momentul

de față n-am avut mult contact cu R. Moldova. Am fost la un singur concurs acolo. Avem însă, firește, mulți violonceliști moldoveni care studiază împreună cu noi, iar personal moldovenii îmi plac foarte mult: oameni calzi, sinceri, muncitori. De altfel, chiar acum sînt cazat cu unul dintre ei șon Storojenț și ne înțelegem foarte bine.

A.I.: Mă înțeleg foarte bine cu colegul de cameră al lui Tavi. Cred că am format prima comunitate românească din Kronberg! Sînt copii foarte, foarte talentați acolo și au foarte mare nevoie de sprijin. Încă a mai rămas o oarecare școală muzicală, destul de solidă, și vin oameni foarte bine pregătiți de acolo.

Cum vă vedeți, imaginați viitorul?

O.L.: În general, la întrebarea asta am un răspuns tip. Am încercat, pe cît posibil, să nu-mi fac prea multe planuri de viitor, pentru că atunci cînd te îngrijești foarte bine de prezentul tău și te străduiești ca el să fie la intensitate maximă din toate punctele de vedere, viitorul se îngrijește de el însuși. Nimeni nu poate să spună că miine-dimineață o să deschidă ochii și o să poată face ceva. Știu însă că ziua de astăzi e un dar de la Dumnezeu pe care trebuie să-l fructific la intensitate maximă. Și sînt convins că miine va fi o zi foarte, foarte bună. Am dat un răspuns ușor poetic și evaziv. Însă chiar asta simt și asta gîndesc despre viitor.

A.I.: Fiecare om are în subconștientul lui un anumit vis pe care să dozească să și-l realizeze. Important este să fii conștient de ceea ce poți, pînă la urmă, de capacitățile tale, de condițiile în care te afli. Altfel, cum spun englezii: *Let it be!*

Participanții la Concertul de Gală la închiderea cursurilor de la Kronberg im Taunus

De la Avesta la Sharia

Începută în Africa de Nord, continuată în Dubai, pentru ca mai apoi să poposească în Iran, trilogia orientală (arab-musulmană) a Danielei Zeca pare să fi ajuns la final. Iar acesta nu este deloc unul fericit. Vălul romanțios, limba ademenitoare, stilul șoptit, alunecos, atmosfera de basm care împreună făceau din fiecare pagină a romanelor anterioare un adevărat deliciu liric nu au dispărut cu totul din *Omar cel orb*, dar ele nu mai reprezintă punctul forte sau, dacă vreți, miza acestei cărți. Trecerea dinspre magic și mitologic înspre realitatea mult mai prozaică – dură, dacă nu de-a dreptul violentă – în care trăiește lumea islamică începuse încă de la *Demonii vântului*, însă acum ea e (aproape) totală. Dacă pînă acum eram priviți de ochii senzuali ai unei femei acoperite de *burka*, aici ea își dă jos voalul ca să ne arate vîntățile care-i acoperă fața.

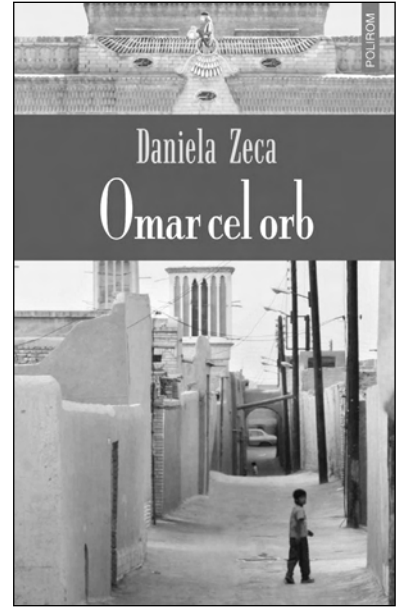
Florin Irimia

Pe scurt, intriga romanului se prezintă în felul următor: Omar, un iranian originar din orașul Yazd, crescut așadar nu în tradiția musulmană, ci zoroastriană (cartea poate fi citită și ca un îndreptar al

acestei religii străvechi de la care se revendică atât iudaismul, cât și creștinismul și islamismul), dar care, între timp, s-a îndepărtat de orice formă de credință, își părăsește soția și fiul și pleacă să trăiască în Europa de Est, mai precis în România, ne dăm noi seama,

cei trăitori pe aceste meleaguri, căci pentru un străin referințele intenționate vagi la un București cenușiu, ieșit nu demult din comunism, ar fi, practic, imposibil de decifrat. Ghazal, soția, și Armin, băiatul, habar n-au că au fost părăsiți. Plecarea lui Omar, chipurile pentru a-și petrece sărbătorile de iarnă la niște prieteni europeni, este de fapt o dezertare, o evadare dintr-un mariaj în care se simțea un intrus, chiar dacă nu-l alungase nimeni. Pe pământ românesc, inginerul de frig și mecanicul amator își va face noi prieteni (inclusiv o pisică), se va deprinde cu clima mai aspră, dar și cu auzul numelui său pocit (Homar, Homer), mai tîrziu va primi chiar o poreclă, deloc măgulitoare (Omar Teroristu'), va gusta din delicia oferite de alte femei, poate mai senzuale decît cele cu care fusese el obișnuit, va face avere, se va bucura un timp de ea pentru ca apoi, pe la cincizeci de ani, să orbească. Și orbînd, să înceapă să vadă. Doar că atunci va fi prea tîrziu.

De cealaltă parte a lumii, pe pământ iranian, soția, fiică de *pasdar* (membru al Gardienilor Revoluției Islamice), își continuă viața în Teheran, crescîndu-și fiul și practicînd, cu mai mult sau mai puțin succes, avocatura. Nu a divorțat de Omar care, deși nu mai vorbește cu ea, nici măcar prin intermediul scrisorilor sau al e-mailului, îi trimite regulat o sumă de bani pentru creșterea băiatului. Ani la rînd, Ghazal va trăi ca o văduvă neconsolată, luptîndu-se cu prejudecățile sistemului care n-o privește cu ochi buni nici ca femeie, nici ca avocată (aproape o contradicție în termeni), după care, într-o zi, cînd nu mai credea că așa ceva este posibil, se va îndrăgosti subit de un alt bărbat. E vorba de un ziarist, cîștigător al Premiului Pulitzer, un expat, cetățean al lumii, care se-ntoarce acasă doar la rugămintea fiicei sale franțuzoaice de a cunoaște țara tatălui ei. La început, decizia pare una de bun augur. Urmează perioada cea mai frumoasă din viața acestei femei, cea care lucrase un timp pentru faimoasa Shirin Ebadi, înainte ca aceasta să se autoexileze în Canada. Cîteva luni de fericire supremă, de patimă și îndrăgostire, urmate de o totală și ireversibilă cădere în dizgrație. După ce nu reușește să împiedice execuția unei femei acuzate pe nedrept de omucidere (caz real, e vorba de Shahla Jahed), Ghazal este pîrîită forțelor de ordine (vă sună cunoscut?) și arestată pentru adulter, o infracțiune extrem de gravă în Iranul contemporan. Este momentul cînd Avesta este înlocuită cu Sharia sau, altfel spus, cînd Bunătatea (gîndul bun, cuvîntul bun, faptele bune), văzută ca principiu călăuzitor fundamental în zoroastrism, este învinsă de Pedepsă lipsită de

îndurare, principiul călăuzitor fundamental al credinței islamice. Nu voi intra în amănunte, nu vreau să dezvălui încă și mai mult din intriga care, trebuie punctat, nu se așterne cuminte la picioarele cititorului, ci îl provoacă, solicitîndu-i permanent atenția (iar aici se află unul dintre paradoxurile lecturii, căci cu cît te afunzi mai mult în narațiune, cu atît riști să-i pierzi logica), țin doar să precizez că Daniela Zeca nu (mai) este o romantică (sau iluzionistă) incurabilă care vrea să te convingă cu orice preț de frumusețea Orientului, așa cum un regizor ca Woody Allen, de exemplu, vrea să te convingă de cea a Occidentului. De data aceasta, mai mult ca niciodată, farmecul locului diferit, pitorescul său, atmosfera aceea îmbietoare cu iz de *baharat* exotic cu care ne obișnuise prozatoarea sînt perturbate de abuz, de fărădelege, de cea cruzime înfiorătoare cu care fundamentalismul islamic ne-a obișnuit de ceva vreme încoace.

Zoroastrismul, cel care, cîndva, avea atîția adepți, continuă să ardă în inimile cîtorva oameni (care sînt sau nu zoroastrieni), dar în esență lumea s-a schimbat. Avesta pare imposibil de urmat într-o lume dominată de Sharia. Cum să fii călăuzit de bine, cum să mai crezi în el, cînd în jurul tău explodează bombe, iar oameni nevinovați sînt omorîți cu pietre? Dar tot zoroastrismul a postulat și existența Răului în lume, a acelei înfruntări permanente dintre Ahura Mazda și Angra Mainyu. La momentul de față, pare scriitoarea să sugereze, lupta e mai înverșunată ca oricînd și, cel puțin dacă trăiești în Iran, n-ai cum să nu observi că Răul e pe cale să cîștige. Dar oare *numai* dacă trăiești în Iran?

Daniela Zeca, *Omar cel orb*, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 2012

FOTO: Mihai Adrian Buzaru

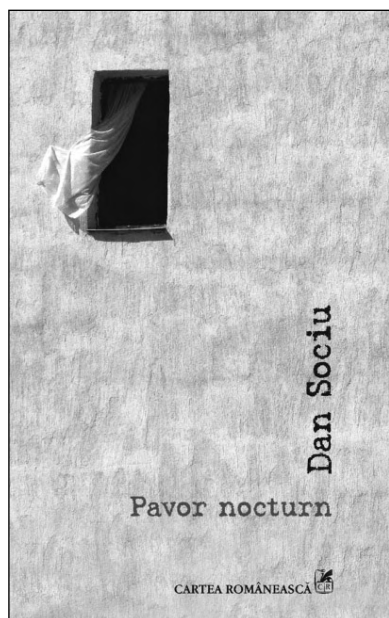
» Daniela Zeca nu (mai) este o romantică (sau iluzionistă) incurabilă care vrea să te convingă cu orice preț de frumusețea Orientului, așa cum un regizor ca Woody Allen, de exemplu, vrea să te convingă de cea a Occidentului. De data aceasta, mai mult ca niciodată, farmecul locului diferit, pitorescul său, atmosfera aceea îmbietoare cu iz de baharat exotic cu care ne obișnuise prozatoarea sînt perturbate de abuz, de fărădelege, de cruzime...

Dan Sociu: un artist al foamei

Scriu cu întârziere despre volumul de versuri al lui Dan Sociu, *Pavor nocturn*, apărut anul trecut. În primăvara lui 2011, cartea a fost ocazia unei mici bătălii a criticilor, așa cum se întâmplase și mai înainte, la apariția cărților acestui autor. Era și firesc: tînăr poet, a știut de fiecare dată să creeze senzația că vîntul poeziei prezentului bate prin paginile sale, așa că cine vrea să facă exerciții de divinație să facă bine să ia aminte. Gîndul meu de a scrie despre el mai tîrziu, cînd patimile s-au potolit, înseamnă o renunțare la ambițiile „canonizante”: punînd momentan în paranteză imaginea poetului, vreau să vorbesc doar despre versurile sale, fără ambiția de a-i decide în vreun fel locul și importanța, cu drept cuvînt stabilite deja la cel mai înalt nivel.

Doris Mironescu

Un reproș adus lui Sociu a fost că volumul din 2011 e prea subtil, reluînd și un grupaj întreg din volumul anterior, *Cîntece eXcesive* (2005), că poetul ar fi, adică, prea leneș. Dar cu greu ar putea fi considerate „fobiile/halucinațiile gîndirea dublă halucinoza” din această

carte manifestări ale lenei. Dacă în volumul anterior poetul făcea paradă din propria versatilitate, ilustrînd cît de variată poate fi vocea autenticității, de la mizerabilism la umor, de la gravitate la autoluaarea peste picior, acum Sociu pare să scrie doar din momentul acut al crizei. Segmentul antologat din volumul anterior, *Cu gura uscată de ură*, este, deloc întîmplător, cel mai intens și a fost încă de la apariție privit drept o reușită combinație de virtuozitate și autenticitate. Preluarea lui în volumul de față, totuși, nu îmi pare semnalul unei confirmări a intuiției vreunui dintre critici (nici măcar a mea). Sociu putea să se adîncească în umorul său sarcastic sau, la fel de bine, să aleagă calea impersonalizării intertextuale, pentru care vădea excelente disponibilități în partea ultimă și titulară a cărții sale din 2005. Faptul că el reia o parte din cartea sa anterioară în ultima ar trebui să ne indice, dincolo de alte considerente, existența unui parcurs continuu în poezia lui Dan Sociu sau, poate și mai bine, dorința de a sublinia o consecvență cu sine, păstrată în ciuda tuturor innoirilor.

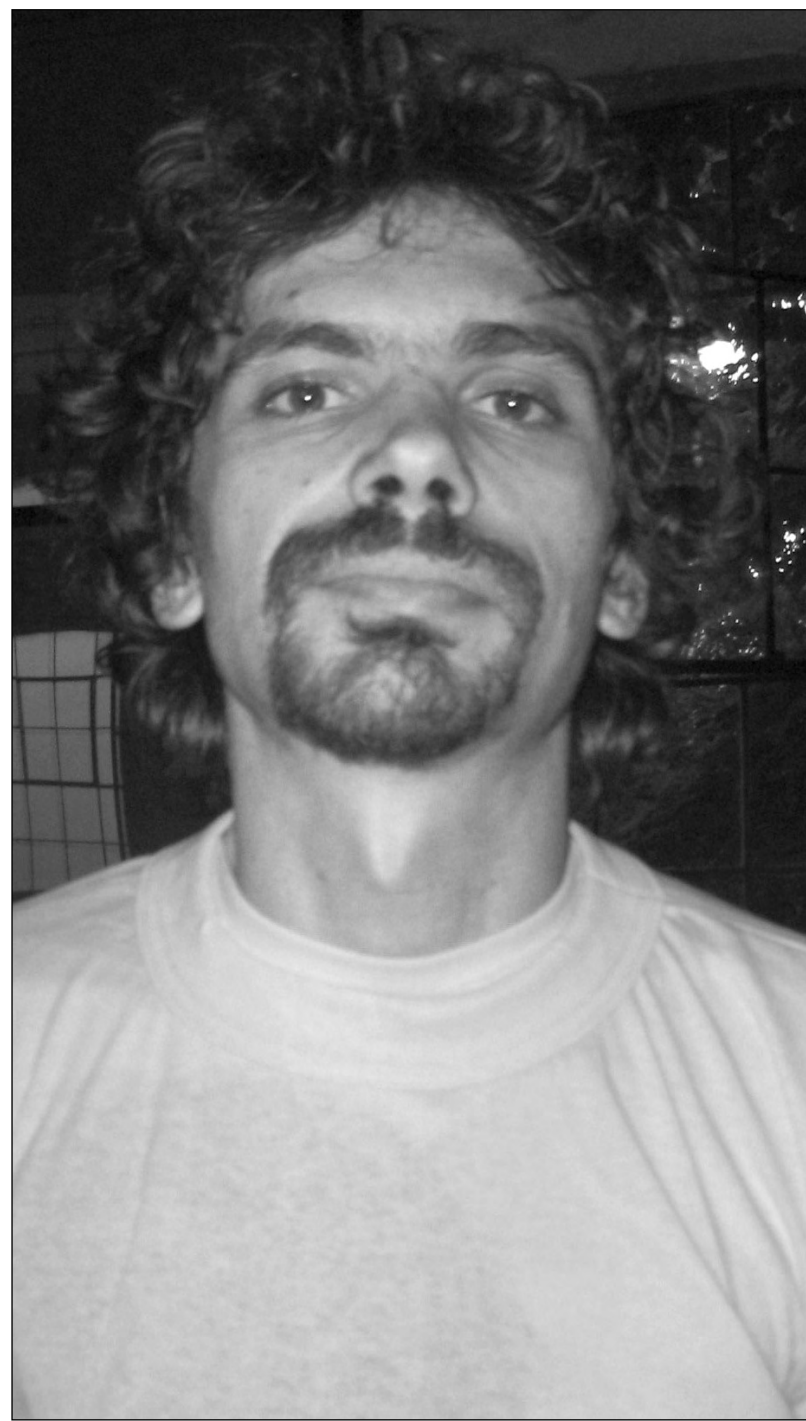
Iar noutăți sînt numeroase. Volubilitatea de „tînăr prinț” al poeziei (nu uit fotografia de manșetă a volumului din 2005, cu o frunză de copac în plete; de comparat cu fotografia matură, dură de pe coperta din 2011) s-a stins. „Programul de austeritate” declarat în cîteva locuri din *Cu gura uscată de ură*, ciclul mai vechi, pare să fie abia acum luat în serios: „renunță la smacuri/ îmbracă-te-n saci/ înăsprește-te”. Tocmai asta pare să se întîmple cu Sociu cel de acum: fostul poet vocal, priceput să facă orice să sune „bine”, a devenit un poet reținut, zgîrcit la vorbă, pe alocuri traversînd blocaje verbale. El transcrie stări agonice, precise și dureroase, iar pentru asta are nevoie de elipsă, de tăcere, de un vocabular steril, care înțeapă: „lumea asta care se zgîlție/ se ține bine într-o branulă. și seringi,/ multe seringi să fixeze. pe un hol

infectat,/ într-o săliță murdară./ cînd s-a terminat pentru el, m-a uitat pe loc,/ dar fața lui continuă să crească peste a mea./ cînd o să se termine și cu ea, o să mă uite pe loc./ bacteriile o să-i mănince trăsăturile,/ dar modelul o să-și continue programul./ și micuța genă letală/ o să alunece mai departe, intactă,/ ca o bărcuță binecuvîntată”.

O astfel de umilire a limbajului poetic, programatic dezbrăcat de armonia sa instinctiv căutată (doar o imagine mai răzbate, cea din final), se află în bună legătură cu radiografierea propriului corp și a vieții în genere, încercată într-un pasaj din *Apă de vis. Studiu de caz*. Totul e privit drept chimism cu finalitate organică, cu o răceală aproape înspăimîntătoare. E ca și cum descrierile saloanelor cu bolnavi de cancer din poeziile lui Ion Zubașcu ar fi fost aduse, expurgate de orice compasiune, în interiorul propriului trup, văzut ca un laborator unde au loc experimente gretoase, al căror folos pentru știință rămîne de demonstrat: „dragoste – oxitocină, vasopresină (plăcere, încredere, imunitate)/ cafeină – energie, ritual, vertebrarea dimineții/ gimnastică – flotări, genuflexiuni (endorfină, tonus, narcisism)/ hrană – proteine, vitamine, fibre, carbohidrați (energie, plăcere, supraviețuire)/ ceai – energie, ritual, nevroză”.

Punînd lîngă acestea ficțiunile paranoice precum cea a „înlocuirii” soarelui sau a suprimării ușii de urgență din avion „pentru că nu mai sînt urgente”, ca și, în altă parte, „urletul/ sacadat al unei femei care probabil compense/ pentru vocea iubitoare din capul ei care se/ încăpățînează să tacă”, se vede ce univers omenesc descrie acum Dan Sociu. E lumea umorii negre, a derivei psihice, a unor percepții aberante (le putem spune „excesive”, cu cuvîntul-titlu din 2005) care fac imposibilă reprezentarea, căci îi invalidează limbajul. Poetul face gestul de a pătrunde în această lume și de a transmite de acolo mesaje fără speranță pentru noi ceilalți, care

» **Din multitudinea de virtualități pe care poezia sa le conținea, Dan Sociu a ales-o pe cea mai dureroasă, severă și riscantă. Aș putea compensa spunînd că, cu toate riscurile, o poezie ca aceasta poate fi în cel mai înalt grad cîștigătoare, căci limba pe care va ajunge să o vorbească va fi o limbă pură pentru noile teritorii ale minții, una destinată să cucerească public și adepți. Dar nu am să o spun.**

„ne trezim în unele nopți speriați/ ca niște copii și credem că e de la păcatele noastre”. Noi ceilalți nu îl putem însoți pe bietul vizionar în aventurile lui „fără viitor”. Nouă disperarea lui ni se pare absurdă, poate chiar falsă, iar cuvintele lui care bolborosesc în același timp în două lumi, în lumea obsesiei sale și în cea a sensurilor noastre comunicabile, ar putea chiar să nu ni se mai pară poezie adevărată, căci nu ne angajează imaginația și nu ne ajută digestia intelectuală: „dacă nu te vindecă de tot nu te vindecă deloc/ pedalez printre copaci, mă brutalizez/ să țin hormonul fericirii la suprafață. aș putea trece/ direct prin ei, în mișcările mele fără viitor”. Lîngă aceste rînduri „bolnave”, versurile din *Cu gura uscată de ură* par joviale („înger/ îngerășul meu/ numa-n față/ să nu dai”), inteligente („ne-au băgat pe gît/ geografiile lor/ și nu mai avem unde pleca”), și numai rareori presimt, prin hazardul metaforei, abisul spre care se îndreaptă „bărcuța binecuvîntată” (de pildă în: „tu te gîndești acum/ la mine/ ca o femeie slăbită de cancer/ la taioarele ei verzi/ pe care nu le mai poate purta”).

Cu alte cuvinte, din poemele de dragoste paranoică ale volumului din 2005 a rămas doar paranoia. Din multitudinea de virtualități pe care poezia sa le conținea, Dan Sociu a ales-o pe cea mai dureroasă, severă și riscantă. Aș putea compensa spunînd că, cu toate riscurile, o poezie ca aceasta poate fi în cel mai înalt grad cîștigătoare, căci limba pe care va ajunge să o vorbească va fi o limbă pură pentru noile teritorii ale minții, una destinată să cucerească public și adepți. Dar nu am să o spun. Evoluția lui Dan Sociu din volumul *Pavor nocturn* exclude astfel de vulgarități. Sociu este, mi se pare, un „artist al foamei” kafkian, al cărui pact mortal cu propria artă are nevoie de public ca o simplă garanție că nu a fost încălcat. Altfel, el continuă de unul singur pendularea periculoasă între miracol și afazie, sintetizată astfel în excepționalul poem de închidere: „jos de tot,/ lîngă pădure,/ sub stratul de lumină al zilelor duse,/ o ploaie de vară trece autostrada și dispare./ și după ce dispare, strălucește încă un pic/ și dispare”.

Dan Sociu, *Pavor nocturn*, colecția „Poezie”, Cartea Românească, 2011

„Apostatul“ Joseph Anton: cronica a nouă ani sub teroare

Amintirea zilelor în care a trăit sub amenințarea asasinilor este subiectul noii cărți a lui Salman Rushdie, *Joseph Anton. Memorii*, volum care a apărut pe 18 septembrie în România, la Editura Polirom, și concomitent în toată lumea. Acele zile păreau a fi de mult trecute. Însă, printr-un bizar joc al sorții, fundația religioasă iraniană care a pus recompensă pe capul scriitorului în 1989 tocmai a mărit prima pentru asasinarea lui Rushdie, în urma tulburărilor recente din lumea musulmană. „Vorbe goale“, crede scriitorul, prezent la o întâlnire cu cititorii în New York.

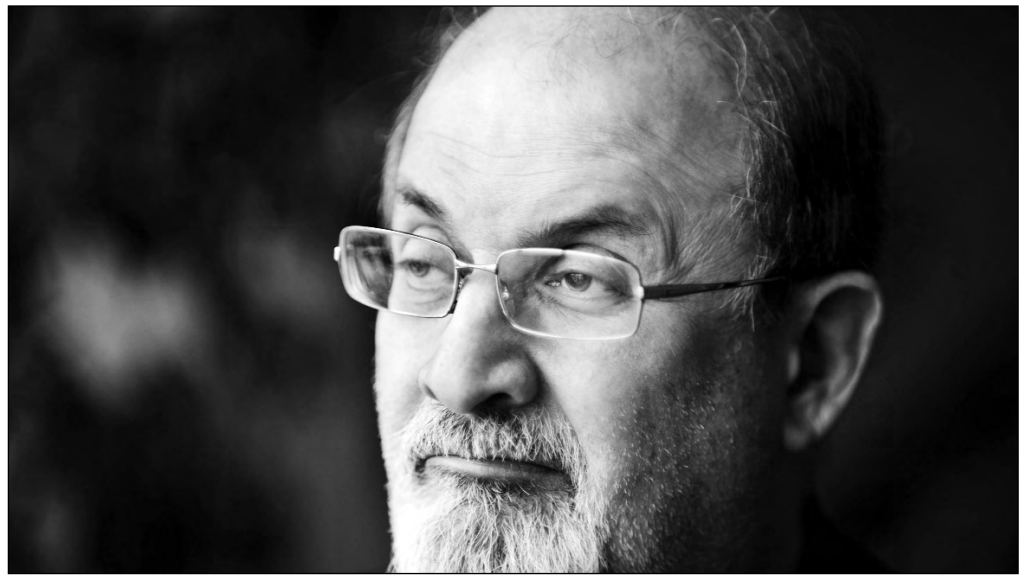
În *Joseph Anton. Memorii*, Rushdie povestește, la persoana a treia, cum a aflat chiar

de Sf. Valentin, în 1989, că pe capul său s-a pus o recompensă în urma publicării

Versetelor satanice. În fragmentele apărute în „The New Yorker“, Rushdie își amintește cum i-a venit ideea acestui nume atunci când a trebuit să își construiască o identitate secretă.

S-a gândit, scrie Rushdie despre el însuși, la scriitorii care îi plăceau și a încercat mai multe combinații cu numele acestora (Vladimir Joyce, Marcel Beckett etc.). A scris apoi unul lângă altul, prenumele lui Conrad și Cehov și astfel și-a găsit numele pe care avea să îl poarte în următorii nouă ani. „Am folosit acest nume drept titlu al cărții fiindcă, pe atunci, aveam un sentiment ciudat de fiecare dată când trebuia să mă prezint. M-am gândit că, astfel, voi putea dramatiza pentru cititor profunda stranietate și discomfortul acelor ani.“

Salman Rushdie anunțase încă din 2010 publicarea memoriilor, considerând că, „la un moment dat, va fi necesar ca povestea mea să fie spusă“. Iar Random House, editorul american al cărții, a

notat că aceste memorii „au o importanță decisivă, întrucât ceea ce i s-a întâmplat lui Salman Rushdie a fost doar primul act dintr-o dramă care continuă să se desfășoare, în fiecare zi, într-o parte a lumii“.

În cronica acestor nouă ani sub teroarea *fatwei*, Rushdie povestește cum a ajuns să vadă ce e mai bun și ce e mai rău în oameni. Își amintește cum a fost criticat de conservatori și de unii liberali, cum editorii se temeau să publice *Versetele satanice*, care aveau să devină un bestseller din motive pe care scriitorul nu și le-ar fi închipuit vreodată.

Rushdie a fost condamnat la moarte, în 1989, de ayatollahul Khomeini, liderul

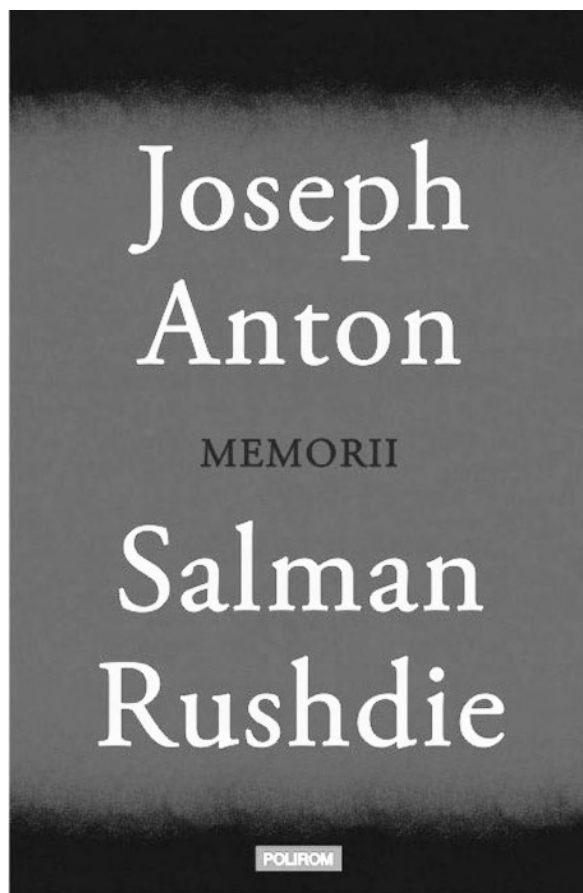
revoluției islamice iraniene, printr-un decret religios ce a stîrnit proteste în numeroase țări din întreaga lume și a antrenat o criză de mai mulți ani în relațiile dintre Londra și Teheran. În cele din urmă, în 1998, guvernul președintelui reformator Mohammad Khatami s-a angajat ca Iranul să nu aplice niciodată acest decret.

Din nou în actualitate

Săptămîna trecută, în mai multe țări musulmane au izbucnit manifestații foarte violente, provocate de un film denigrator la adresa Islamului, *Innocence of Muslims*, realizat, pare-se, în Statele Unite. În sînjul acestor evenimente, numele lui Rushdie a

devenit din nou actual pentru fanaticii musulmani, iar Fundația 15 Khordad, care în 1989, în urma decretului lui Khomeini, pusese o recompensă pe capul scriitorului, a crescut suma promisă.

„Ordinul de a-l ucide pe Rushdie a fost dat pentru a smulge rădăcinile conspirației antiislamice și ar fi foarte nimerit ca apostatul să fie executat chiar în acest moment!“, a anunțat Hassan Sanei, șeful fundației. „E doar un preot din Iran care caută să apară la știri“, comentează Rushdie, care se declară mîndru de noua sa carte și de lupta sa pentru libertatea de expresie. „Terorismul“, a explicat el, „este arta fricii. Poți să îl înfrîngi doar hotărînd să nu îți fie frică“.

Din 10 septembrie

O toamnă cu muzică,
o toamnă a dialogului cu ascultătorii
la **Radio România Muzical**
Noi emisiuni, aceeași muzică bună

Radio
România
Muzical

se aude în FM (97,6 și 104,8)
live online
www.romania-muzical.ro

Stephen King și întoarcerea la *The Shining*

Si-a pierdut Stephen King inspirația? Este întrebarea pe care și-o pun tot mai mulți fani și comentatori ai popularului scriitor american, după ce acesta a anunțat, zilele trecute, data apariției următorului său roman.

Anul viitor, King va scoate pe piață două noi volume. Primul, *Joyland*, își va face apariția în librării în iunie; pe 24 septembrie însă, King va publica un nou roman, care a stîrnit controverse încă din momentul în care scriitorul a anunțat că lucrează la el.

Este vorba despre o continuare a clasicului *The Shining*, cartea din 1977 al cărei uluitor succes a consolidat cariera lui King și care a beneficiat de o memorabilă adaptare cinematografică semnată Stanley Kubrick.

În *Doctor Sleep*, continuarea pe ca-

re o pregătește Stephen King, eroul este Danny Torrance, copilul din *The Shining* care, între timp, a crescut și a înlînit o fetiță cu aceleași talente paranormale ca ale sale. Cei doi vor fi siliți să înfrunte un pericolos

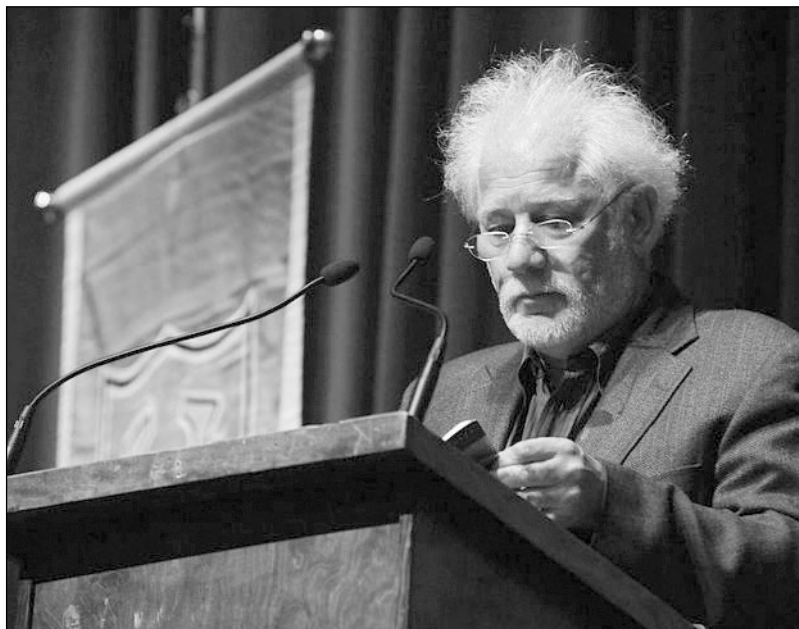
trib de vircolaci, într-un „război epic între bine și rău“.

Că Stephen King lucrează la un *sequel* al lui *The Shining* se știa de multă vreme: King a pomenit ceva încă din 2009, a confirmat oficial „proiectul“ în 2011, iar versiunea audiobook a romanului *The Wind Through the Keyhole: A Dark Tower Novel*, apărută anul acesta, conține și un capitol din *Doctor Sleep*, în lectura autorului. De asemenea, continuările nu lipsesc din imensa bibliografie a lui King.

Fanii însă continuă să își exprime rezervele. „Am trecut asta la capitolul «idei proaste ale oamenilor deștepti», dar, cine știe, s-ar putea să iasă ceva extraordinar“, scrie un blogger american.

Michael Ondaatje: „Ficțiunea mea e mai reală decât realitatea“

Asta susține celebrul autor al *Pacientului englez*, în interviurile acordate presei franceze, cu prilejul publicării în această toamnă, în Hexagon, a ultimului său roman, din 2011, *The Cat's Table* (apărut la Polirom sub titlul *Masa pisicii*).

Masa pisicii, scrie „L'Express“, este un superb roman inițiativ, scurtă epopee maritimă pe care și Melville, și Jules Verne ar putea-o revendica. Este povestea a trei băieți, care călătoresc cu un pachetbot, neînsoțiți de părinți, din Sri Lanka până în Anglia.

Este o poveste autobiografică? „Nu, deloc“, neagă Ondaatje. „Ce este real în carte e faptul că personajul principal se numește Michael, la fel ca mine. Că părăsește Ceylonul la 11 ani, la fel ca mine. Că se imbarcă pe o navă, așa cum am făcut și eu, și merge, la fel ca mine, să își întâlnească mama în Anglia. Cu toate acestea, cartea nu e o autobiografie, nici o poveste personală, nici un autoportret. Căci, în afară de cele de mai sus, am inventat totul...“

Ondaatje, care acum locuiește în Canada, s-a născut în 1943 în

Insula Sri Lanka (numită pe atunci Ceylon) și a emigrat în Anglia în 1954. O călătorie pe mare din care nu-și mai amintește nimic, dar care i-a „fasonat destinul de vagabond planetar“. De aceea, călătoria din roman este inventată, dar naratorul se numește Michael, „o viclenie romanescă, o meală pentru a face credibil tot restul fiindcă, în realitate, Michael din poveste este total diferit de cel real“.

„Pentru mine“, explică autorul, „romanul reprezintă locul tuturor

posibilităților, un moment de mare curiozitate și de descoperire, locul unde află cum funcționează lumea. Este un fel de jurnalism, dar care rămâne permanent într-o sferă intimă. Există scriitori care știu încă de la început cum se termină cartea lor. În ceea ce mă privește, vreau, din contra, ca scriitura să fie un proces de ucenicie. În orice carte pe care o scriu, nu ezit niciodată să îmi asum riscuri și să încerc lucruri pe care nu știu dacă sînt capabil să le realizez“.

The boys are back in town

Celebra trupă Thin Lizzy lucrează în prezent la primul material discografic din ultimii 29 de ani, de la moartea vocalistului Phil Lynott, în 1986, anunță „The Guardian“.

Membrii actuali ai formației vor intra în studio luna viitoare pentru a realiza un nou album. „Sîntem extrem de încîntați, sîntem șase tipi care ne dăm peste cap ca să reușim discul ăsta“, a declarat chitaristul Scott Gorham.

Actuala componență a formației Thin Lizzy are însă prea puține în comun cu trupa care a înregistrat, cîndva, celebrul hit *The Boys Are Back in Town*, notează „The Guardian“. Numai doi dintre actualii componenți fac parte din „formula de aur“: chitaristul Scott Gorham și bateristul Brian Downey. Înlocuitorul faimosului Phil Lynott este vocalistul Ricky Warwick, fost membru al trupei The Almighty. El s-a alăturat celor de la Thin Lizzy în 2009.

Primele piese Thin Lizzy din ultimii 29 de ani vor putea fi auzite cel mai devreme în decembrie, cînd trupa va concerta la Dublin. Ultimul album Thin Lizzy, *Thunder and Lightning*, a fost lansat în 1983 și a ajuns pe locul 4 în topurile britanice.

Bret Easton Ellis scrie horror pentru TV

Celebrul autor al romanului *American Psycho* a fost ales să scrie scenariul pentru *Copeland Prep*, o serie televizată ce ar putea fi difuzată de postul american CW.

Acțiunea serialului se petrece într-un liceu particular în care competiția este atât de acerbă, iar presiunea exercitată asupra elevilor este atât de mare, încît aceștia se transformă, la propriu, în monștri. Un fenomen care, treptat, ia amploare și se propagă la nivelul unui întreg oraș.

Serialul este deocamdată în faza de episod-pilot, urmînd ca acesta să fie acceptat sau nu de postul CW. *Copeland Prep*, spune „Le Figaro“, are cîteva atuuri: producătorii executivi Josh Schwartz și Stephanie Savage (creatorii serialului *Gossip Girl*) și Catherine Hardwicke, regizoarea lui *Twilight 1*, pe post de consilieră a lui Bret Easton Ellis. Acesta din urmă este și el producător executiv.

Ellis, scrie „Le Figaro“, este obișnuit să abordeze subiecte precum sexul și drogurile în romanele lui, destinate unui public adult. Pentru *Copeland Prep* însă, el trebuie să scrie pe placul unei audiențe mult mai tinere, lucru foarte dificil.

Pagini realizate de
Dragoș Cojocaru

De la Artistul la „grădina cu naziști“

După ce a dat lovitura la Premiile Oscar, regizorul francez Michel Hazanavicius este gata să se bucure de noile oportunități deschise de acest succes.

Încă de cînd a terminat *The Artist*, Michel Hazanavicius a avut pe masa de lucru mai multe posibile proiecte cinematografice, inclusiv o comedie cu Will Ferrell. Acum, cu un Oscar în palmares, regizorul pare să-și concentreze atenția pe o dramă care va fi următorul lui mare proiect la Hollywood.

Hazanavicius va realiza *In the Garden of Beasts*, film dotat de producători cu un buget mare și cu o vedetă de calibrul – Tom Hanks.

Filmul este, spune „The Guardian“, un studiu al experienței prin care a trecut ambasadorul SUA în Germania nazistă, în anii premergători celui de-al Doilea Război Mondial. Tom Hanks a fost distribuit în rolul lui William Dodd, profesorul de istorie care a fost desemnat de președintele Roosevelt să ocupe acest post „sensibil“. Natalie Portman este dorită pentru rolul fiicei ambasadorului, care s-a lăsat inițial fascinată de ceea ce se petrecea la Berlin, pînă să înțeleagă adevărata față a naziștilor.

e-BOOK-uri POLIROM și CARTEA ROMÂNESCĂ

380 titluri
disponibile

www.polirom.ro

Proiect realizat în colaborare cu

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași“. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași“. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași“.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 4, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Senior editor:
Lucian Dan Teodorovici

Redactor-șef:
George Onofrei

Redactor-șef adjunct:
Anca Baraboi

Secretar general de redacție:
Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Dragoș Cojocaru, Radu Pavel Gheo, Veronica D. Niculescu, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu.

Carte:
Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu, Codrin Liviu Cuțitaru, Daniel Cristea-Enache, Florin Irimia, Bogdan Romaniuc.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. Teatru: Oltița Cîntec.

Caricatură:
Lucian Amarîi (Jup).

Grafică:
Ion Barbu.

TV:
Alex Savitescu.

Actualitate:
R. Chiruță, Veronica D. Niculescu, Elena Vlădăreanu.

Publicitate: tel. 0232/ 252294

Distribuție: Mihai Strbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

Abonamente: tel. 0232/214100

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza Vasiliu

Cenușă

Sau cum reușești să nu citești o carte pe care ai luat-o cu autograf de la autorul ei.

2009, martie sau aprilie, *Suplimentul de cultură* mă trimisese la Salon du livre din Paris ca să văd care-i treaba pe-acolo cu standul României (nu rîdeți, că știu ce vă trece prin cap, ICR, tirgul de anul viitor etc.). Am luat TGV-ul de la Lyon la Paris pe la 7 dimineața, iar la 9 mă uitam în vitrina magazinului Maille, unde-am stat o jumătate de oră ca să se deschidă și să-mi pot cumpăra un borcan de muștar cu turtă dulce și miere de castane. După-aia am luat metrourl și-am ajuns la tirg. Mi-am făcut treaba pe la standul României și am făcut ravagii în rest (cosmologie desenată pentru frate-miu, 8 DVD-uri cu Woody Allen, mulți mexicani, primul meu Bolaño, un Makine cu autograf pe care am impresia că între timp l-am și aruncat, atât de prost era). Nu mai știu cum am nimerit la coadă la autografe la un scriitor de care n-auzisem, Jorge Volpi. Țineam în mână noua lui carte, *Le temps des cendres*, el era amabil, am vorbit puțin despre România, mi-a scris „Luizei, istoria a cinci femei din secolul XX. Très cordialement, Jorge Volpi“. Eram încântată. Pe copertă era un citat exaltat din *Lire*: „Cel mai bun roman rus din ultima vreme e opera unui mexican!“, cu tot cu o fotografie a Casei Poporului plus o dedicație „ornitologului meu“ și un dublu motto, din Anna Ahmatova și Osip Mandelștam. După tirgul cu pricina, m-am ocupat în principal de Bolaño și de borcanul cu muștar, restul n-a mai contat prea mult. A fost nevoie de trei ani și de vreo câteva mutări internaționale și naționale ca să mă apuc de *Le temps des cendres*, într-o după-masă de toamnă cu totul oarecare. Primele 20 de pagini – istoria exploziei de la Cernobil. Multe personaje, un paznic, un securist, un țăran, un chimist, unsoldat, multă tragedie și multă plătitudine, o scriitură ca un câmp pîrjolit de-un dezastru termonuclear. Am continuat, poate-poate. Pînă cînd apare Jeniffer, newyorkeză angajată la FMI, cuprinsă de diverse angoase existențiale. M-am oprit și-am căutat pe net niște recenzii (romanul are aproape 600 de pagini, trebuia să știu cam pe unde mă aflu). Cum în francezi nu mai poți să ai încredere, m-am dus direct la *New York Times*: romanul lui Volpi „nu e surprinzător, angajant sau interesant. Îi lipsesc utilizarea scilpitoare a limbajului și trama consistentă“. Si gata, aici s-a terminat pentru mine istoria acestei cărți. Praf și pulbere. Cenușă. Next.

ISSN 1584-8272

...melcii voștri (toți)!...

Secvența preferată a lui Tudor Giurgiu din cel de-al doilea lungmetraj pe care l-a regizat și produs, *Despre oameni și melci*, e cea cu trenul, cînd hitul lui Dan Spătaru, *Drumurile noastre*, leagă ca maioneza feliile disparate ale acțiunii. Acesta e unul dintre cele mai reușite momente ale comediei de public pe care Tudor Giurgiu a lansat-o în 14 septembrie, cu toate armele la bătaie. 100.000 de euro s-au dus pe o campanie al cărei vîrf a fost o paradă a mașinilor ARO prin București.

Film

Iulia Blaga

Despre oameni și melci i-ar putea sugera unui student la Comunicare audiovizuală (secția UNATC-ului care naște critici de film) sau la Psihologie o cercetare despre imaginea melcului în cinematografia românească recentă sau despre simbolistica lui în imaginarul postdecembrist (Giurgiu a încercat să scape de comparația cu filmul lui Mircea Daneliuc, *Senatorul melcilor*, dar n-a mai schimbat titlul și nici n-a avut cum scoate melcii din poveste).

În povestea scrisă de românul stabilit la Paris Ionuț Teianu (care a studiat operatorie în România și a făcut presă în Franța), există o legătură discretă, dar evidentă între melci și modalitatea prin care liderii sindicali de la ARO speră să-și răscumpere fabrica din mîinile reci ale investitorilor francezi. Există poate subliminal o punere în abis a legăturii dintre bărbăția vs moleșea lipicioasă a unui neam obișnuit să fie călărit de străini. Dacă odinioară Înalta Poartă înscăuna domnitorii români, iar marile puteri europene împărțeau mai tirziu teritoriile țării, isteria postdecembristă *Nu ne vindem țara!*, devenită monedă de schimb pentru

un naționalism îngust, se colorează acum pe ecran într-o comedie socială gen *Full Monty*. În filmul lui Peter Cattaneo, un grup de bărbați șomeri din odinioară industrializat Sheffield își recuperează respectul de sine printr-o trupă de striptease. Tudor Giurgiu și coproducătorul francez Patrick Sobelman au sesizat filonul comic din povestea imaginată în notă tristă de Ionuț Teianu și inspirată de falsa știre despre sindicaliștii de la ARO care vor să-și recîștigate uzina cu prețul propriei sperme, dar regizorul încearcă să medieze cele două umori prin constatarea compromisului pe care oamenii trebuie uneori să-l facă nu neapărat pentru a fi fericiți, cît pentru a păstra un soi de bună-cuviință necesară traiului. Această nuanță e printre lucrurile care fac din *Despre oameni și melci* un film mai convingător decît *Legături bolnăvicioase*, debutul în lungmetraj al lui Tudor Giurgiu, care în postura de regizor e mereu dublat de producătorul care preferă să se muleze pe ce vrea publicul și să nu lase căile sigure în favoarea experimentului. Filmul are ceva

din melancolia amară a tinerețului întors cu fața spre Vest din *Occident* (debutul lui Cristian Mungiu), după cum încearcă, așa cum recunoaște regizorul, să se tragă și spre *California Dreamin'* (*nesfîrșit*), unicul lungmetraj al regretatului Cristian Nemescu. *Despre oameni și melci* nu are complexitatea și vitalitatea filmului lui Nemescu, dar folosește fără vulgaritate tot ce poate pentru a stimula interesul spectatorului român. Dacă Nae Caranfil spunea într-un interviu că nu îi place „să mîngîie spectatorul în sensul blăniei“, Tudor Giurgiu o face cu mințea producătorului care știe aritmetica investiției și cu mîna regizorului care vrea să fie onest în ceea ce face. Filmul e ușor inegal și uneori prea evident în detalii (poate mai ales scenografice), dar are alte momente în care tocmai detaliile au o delicatețe de care nu l-am fi suspectat pe regizor – și nici pe protagonistă lor, Monica Bărlădeanu. Aceasta reușește alături de Robinson Stévenin două scene

în care trăirile personajelor se perindă caleidoscopic pe fețele lor, luminate de impulsul momentului, scene care par decupate melancolic de aparatul lui Vivi Drăgan Vasile. Această melancolie (nu lehamite) a regizorului transpare din întregul film și justifică motivul pentru care acțiunea a fost mutată în indecîșii ani '90 (anii '90 fiind considerați de Tudor Giurgiu foarte intereșanți).

Toți actorii sînt foarte buni – e plăcut să vezi că, deși previzibili în rolul liderului de sindicat, respectiv al directorului, Andi Vasluiuanu, respectiv Dorel Vișan, nu aduc nimic din filmele în care au jucat. Mediind onestitatea cu dorința de a plăcea și propunînd un nivel secund de lectură celor care vor să vadă mai mult dincolo de poante, filmul ar trebui să aibă succes la public – deși termenul „succes“ e greu de cuantificat la noi.

Despre oameni și melci. Regia: Tudor Giurgiu. Cu: Andi Vasluiuanu, Monica Bărlădeanu, Dorel Vișan, Jean-François Stévenin, Robinson Stévenin

Hoții și vardisti

— Nu, nu, nu, nu, nu! N-ai înțeles. Îți mai explic o dată. Dar fii atent de data asta, da? Că o iau de la început.
— Hai, măi, chiar nu pricepi? E foarte simplu. E ca un joc nou.
— Da, e mai simplu ca la școală. Și, dintre toți, tu ai rolul cel mai ușor.
— OK, lăsați-l în pace că-i zic eu. Deci, Daniel! Ia o foaie, să-ți fie mai ușor.
— Da...
— Noi ziceam că eram prieteni, împreună adică, eu cu Marius și cu Cristi. Și ne întilneam. Noi trei. Și ziceam că facem o afacere împreună. Adică eu vin cu ideea, și asta înseamnă că

sînt, cumva, șeful. De acord, băieți?
— Da.
— Da.
— Bun. Eu fac jocul ăsta, deci n-are nimeni nimic împotrivă. Acuma... Cristi vine cu banii. Ziceam că Cristi are foarte mulți bani.
— Am.
— Iar Marius are niște relații. Să zicem că ai niște relații.
— Oho.
— Nu, nu, nu. Nu spunem nimic sigur, da? Aveți grijă. Trebuie să vorbim așa... ziceam că. Da? Pentru că tot ce vorbim noi se înregistrează, și dacă apare după aia în presă, trebuie să fim

acoperiți. Să nu mergem la închisoare. Trebuie să vorbim într-un anume fel, ca să nu fim suspecti.
— Eu nu cred că ne înregistrează. Cine să ne înregistreze, mama?
— Băi, ziceam că se înregistrează, da? Ca să fim siguri, înțeles? Să n-avem probleme. Bun. Noi mergem la stat și facem o licitație. Avem banii lui Cristi în două conturi. Pardon. Ziceam că avem banii. Marius dă niște telefoane și vorbește cu niște oameni, ca să ne bage în față. Vor veni și alții la licitație, da? De la alte blocuri. Dar pentru că Marius a vorbit cu oamenii

Voi n-ați întreat
FĂRĂ ZAHĂR vă răspunde
Bobo

de la stat, licitația noastră e luată prima.
— Pentru ce licitați?
— Nu contează. Pentru ce o fi. Noi facem asta de mult timp și avem firme care pot acoperi toate serviciile posibile. Facem drumuri, stadioane, spitale, săli de sport, baraje, mine, ce vrei tu facem. Poate să fie orice. Important e să prindem o licitație. Și aici e rolul tău în joc. Intri tu, cum ar veni. Tu ești ministru la dezvoltare. Treaba ta e să ne spui ce licitații vin și care sînt cele mai bune. Și după aia, dacă iese licitația, noi venim la tine în vizită, acasă, și-ți

dăm un cadou. Niște bomboane. Acum ai înțeles?
— Bzzzzzzzz! Domnule ministru, sînteți căutat pe linia trei de la Palat.
— Da... Băieți, tre' să închid laptopul, scuze. Am treabă. Hai că continuăm teleconferința după-amiază. Am început să înțeleg eu cite ceva, da' tot mai am niște întrebări, da?
— Bine... băieți, ne vedem după prînz. Dane, hai că am încredere în tine, da? Știu că ne poți ajuta! Și n-o să-ți pară rău, ai să vezi.
— OK. Vă ajut, sigur, dacă pot.
— Te pup, da? Hai, pa, poftă bună.